

**REGIONÁLNY ÚRAD VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SO SÍDLOM V MARTINE**

**Kuzmányho 27
036 80 Martin**

PROGRAMY A PROJEKTY

Rok 2022

Martin, marec 2023

1. ODBOR HYGIENY ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

1.1. Plnenie akčného plánu pre životné prostredie a zdravie obyvateľov Slovenskej republiky - NEHAP V.

Plnenie úlohy:

oddelenie HŽPaZ RÚVZ Martin sa podieľa na plnení súčasného Akčného plánu – NEHAP V. v rozsahu kompetencií a náplne práce odboru hygiena životného prostredia a zdravia so zameraním na znižovanie negatívneho vplyvu zložiek a faktorov životného prostredia na zdravie ľudí:

- systematickým monitorovaním kvality pitnej vody na spotrebiskách v rámci hromadného zásobovania obyvateľstva pitnou vodou. V roku 2022 trojčlenná odberová skupina oddelenia hygiena životného prostredia a zdravia vykonávala akreditované odbery vzoriek pitných vôd u spotrebiteľov v okresoch územnej pôsobnosti RÚVZ Martin. Monitoring pitnej vody bol vykonávaný na základe plánu odberu vzoriek pitnej vody z verejných vodovodov. Pracovníci oddelenia HŽPaZ v roku 2022 odobrali celkom 126 vzoriek pitnej vody z toho 5 vzoriek bolo odobratých v rozsahu úplnej analýzy a 121 vzoriek v rozsahu minimálnej analýzy podľa vyhlášky č. 247/2017 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o kvalite pitnej vody, kontrole kvality pitnej vody, programe monitorovania a manažmente rizík pri zásobovaní pitnou vodou). Plán odberov vzoriek bol dodržaný. Odberová skupina oddelenia HŽPaZ vykonáva akreditované odbery vzoriek pitných vôd aj pre iné oddelenia RÚVZ Martin a v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru;
- v rámci Svetového dňa vody poskytovaním osobných konzultácií s verejnosťou týkajúcich sa zabezpečenia ochrany zdravia ľudí z hľadiska stavebno-technických požiadaviek na studne, pre individuálne zásobovanie pitnou vodou a možnosti úprav fyzikálnych, chemických biologických a mikrobiologických ukazovateľov ochrany, týkajúcich sa zdravotného zabezpečenia pitnej vody a kvality vody, týkajúcich sa zdravotných rizík súvisiacich s pitím vody nespĺňajúcej limitnej hodnoty stanovenej platnou legislatívou;
- dohľadom nad vodami určenými na kúpanie - posudzovanie, povoľovanie a priebežná kontrola kúpalísk - sezónnych aj celoročných.
- priebežne pri posudzovaní návrhov na územné konanie, umiestňovaní stavieb s vylúčením negatívnych vplyvov na životné prostredie na obytnú a rekreačnú funkciu objektov, s posudzovaním možných vplyvov na životné prostredie formou štúdií; pri kolaudácii objektivizáciou relevantných negatívnych dopadov okolia stavby na obytnú zástavbu a rekreačné územia. Podľa situácie vyžadujeme rozptylové/emisno-imisné štúdie, svetlotechnické posudky, hlukové štúdie, resp. objektivizáciu hluku pri kolaudácii.

1.2. Protokol o vode a zdraví – plnenie národných cieľov.

Plnenie úlohy : RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.3. Ľudský biomonitring – sledovanie zát'aže skupín obyvateľstva vybraným chemickým faktorom v životnom prostredí a pracovnom prostredí.

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine toho času nie je zapojený do projektu, oddelenie HŽPaZ sa zapojí na požiadanie ÚVZ SR podľa pokynov gestora úlohy.

1.4. Mapovanie prítomnosti baktérií rodu Legionella v zariadeniach sociálnych služieb

Plnenie úlohy: RÚVZ so sídlom v Martine sa do úlohy zameranej na stanovenie baktérií rodu Legionella vo vybranom zariadení sociálnych služieb zapojil na základe usmernenia ÚVZ SR roku 2020. Vzhľadom na dlhodobu nepriaznivú epidemiologickú situáciu v okrese Martin a z dôvodu zabezpečenia ochrany zdravia a zachovania bezpečnosti klientov ako aj personálu zariadenia sociálnej služby a prijatých interných smerníc určujúcich všeobecné zásady protiepidemických opatrení v zariadení, bolo možné reálne uskutočniť odber vzoriek pitnej a teplej úžitkovej vody a sterov v zariadení sociálnych služieb na prítomnosť baktérii rodu Legionella v júni roku 2021.

Pracovníci regionálneho úradu verejného zdravotníctva vykonali odber vzoriek pitnej a teplej úžitkovej vody a sterov z miesta výtoku teplej vody v kúpeľni zo sprchovacej hlavice v zariadení sociálnych služieb na prítomnosť baktérii rodu Legionella.

Výsledky o skúškach vôd a sterov zo sprchovacej hlavice boli vyhovujúce tzn. prítomnosť mikroorganizmov rodu Legionella vo vzorke pitnej vody, teplej úžitkovej vody ani pri odbere sterov nebola stanovená.

Druhé kolo odberov vzoriek v zariadení domovu sociálnych služieb RÚVZ Martin v roku 2022 nevykonávalo nakoľko v prvom kole nebola zistená pozitívita na prítomnosť mikroorganizmov rodu Legionella vo vzorke pitnej vody, teplej úžitkovej vody.

1.5. Mapovanie aktuálneho stavu výskytu pesticídnych látok a mikropolutantov v pitných vodách.

Plnenie úlohy: V terajšom štádiu plnenia odd. HŽPaZ nie je zapojené do projektu.

Vlastné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

Zahraničné programy a projekty odd. HŽPaZ nerieši.

2. ODBOR PREVENTÍVNEHO PRACOVNÉHO LEKÁRSTVA

Predslov

Začiatok roka 2022 rovnako, ako rok predchádzajúci, stále ovplyvňovala celosvetová pandémia ochorenia COVID-19, ktorého pôvodcom je nový koronavírus SARS-CoV-2. Pandémia ovplyvnila aj našu činnosť v oblasti verejného zdravotníctva na úseku preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie. Približne od druhého kvartálu roku 2022 sme sa naplno vrátili k svojej práci.

2.1. Znižovanie miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, pracovných podmienok a spôsobu práce

Napriek sťaženým a obmedzujúcim podmienkam pokračujúcim aj v roku 2022 pri výkone práce pracovníkov oddelenia PPLaT z dôvodu riešenia situácie, vyplývajúcej zo šírenia vysoko nakažlivého ochorenia COVID-19 v regionálnych podmienkach, sme sa v „prekrytom čase“ aktívne venovali programu znižovania miery zdravotných rizík zamestnancov z pracovného prostredia, ich pracovných podmienok, či spôsobu vykonávanej práce. Jednou z priorít štátneho zdravotného dozoru v oblasti preventívneho pracovného lekárstva sú práve rizikové práce.

2.1.1. Znižovanie miery zdravotných rizík (rizikové práce)

Na oddeleniach PPLaT v Slovenskej republike sa používa jednotný databázový program ASTR (ASTR_2011). Program umožňuje evidovať:

- a) právne subjekty (podnik, organizačná jednotka, pracovisko),
- b) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 3. a 4. kategóriu rizikových prác,
- c) vykonávané práce/profesie, faktory práce a pracovného prostredia pre 1. a 2. kategóriu prác,
- d) prešetrované podozrenia na profesionálne poškodenia zdravia,
- e) priznané choroby z povolania,
- f) všetky vykonávané činnosti na oddeleniach.

Súčasťou programu sú neustále aktualizované štatistické spracovania a výstupy do požadovaných formátov, výstupov pre potreby celoštátnych sledovaní, ako aj regionálnych analýz a rozborov existujúcej situácie. Databáza je obsahovo zosúladená s platnými právnymi predpismi v oblasti verejného zdravotníctva, ochrany zdravia pri práci, flexibilita riešenia umožňuje napojenie získaných individuálnych údajov do jednotného zdravotníckeho informačného systému. Databáza je neustále inovovaná a udržiavaná v súlade s platnou legislatívou a potrebami praxe.

Databázový program ASTR bol využívaný s poslednou aktuálnou verziou 6_4.

K 31.12.2022 bolo v okresoch Martin a Turčianske Teplice vyhlásených v 3. a 4. kategórii rizikových prác **3 086 (v roku 2021 to bolo 3 307)** zamestnancov/pracovníkov, z toho **1 643 žien (v roku 2021 to bolo rovnako 1643 žien)**. Títo pracovníci sú vyhlásení celkom v **138 (v roku 2021 to bolo 144)** právnych subjektoch.

Najviac rizikových prác je evidovaných v priemyselnej výrobe a zdravotníctve.

Počet pracovníkov zaradených do rizikových prác podľa faktorov:

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora (1. stupeň triedenia podľa rizikového faktora)						
Rizikový faktor (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Biologický faktor	168	13	0	0	168	13
Fyzická záťaž	918	67	0	0	918	67
Hluk	1 274	23	98	3	1 372	27
Chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky	258	16	0	0	258	16
Chemické látky a zmesi	430	19	5	0	435	19
Ionizujúce žiarenie	255	16	0	0	255	16
Optické žiarenie	7	2	0	0	7	2
Psychická pracovná záťaž	737	63	0	0	737	63
Vibrácie	193	14	0	0	193	14
Záťaž teplom a chladom	297	14	0	0	297	14

U takmer všetkých právnych subjektov sa vyskytuje kombinácia 2 a viac faktorov.

Ako najčastejšie sa vyskytujúci faktor práce a pracovného prostredia stále dominuje hluk – najvyšší počet exponovaných pracovníkov je najmä v priemyselnej výrobe – strojárnska výroba, drevospracujúci priemysel, spracovanie kovov....

Veľký počet pracovníkov, najmä žien, je vyhlásených v riziku psychická pracovná záťaž, fyzická záťaž, biologické faktory a chemické faktory, vrátane karcinogénov, mutagénov a teratogénov. Sú to prevažne pracovníci, ktorí svoju činnosť vykonávajú v zdravotníckych zariadeniach, domovoch sociálnych služieb, detských domovoch a v školách.

V roku 2022 bolo vydaných **22** rozhodnutí o vyhlásení rizikových prác, z toho **7** na dobu určitú (4.kategória rizika). **7** rozhodnutí bolo vydaných vo veci vyradenia z evidencie rizikových prác.

Žiadny právny subjekt nedoručil materiály, ktoré je povinný doručiť zo zákona príslušnému orgánu verejného zdravotníctva pri ukončení činnosti.

V regióne Turiec majú uzatvorenú zmluvu o vykonávaní PZS všetky firmy s vyhlásenými rizikovými prácami.

Rovnako, ako v predchádzajúcich rokoch, sú aj naďalej riešené zásadné nedostatky v podkladoch/dokumentoch spracovaných pracovnými zdravotnými službami v oblasti ochrany zdravia pri práci pre podnikateľské subjekty v okresoch Martin a Turčianske Teplice. Podklady (spracované PZS) nie sú vypracované podľa súčasne platnej legislatívy, najmä identifikácia všetkých zdravotných rizík a nebezpečenstiev; hodnotenie všetkých zdravotných rizík; posudky o riziku u jednotlivých pracovných činností a profesií (podľa §§ 30, 31 zákona

č. 355/2007 Z.z., v nadväznosti na vyhlášku MZ SR č. 448/2007 Z.z. a ďalšiu platnú legislatívu SR, upravujúcu problematiku jednotlivých škodlivých faktorov pracovného prostredia), prevádzkové poriadky. Rovnako tak v nadväznosti na všetky identifikované a posúdené zdravotné riziká nie je definovaný vhodný spôsob a vhodná forma ich zníženia, či už formou kolektívnych a/alebo individuálnych opatrení zamestnávateľa/prevádzkovateľa, vrátane presných typov používaných OOPP - frekvencie ich výmeny, účinnosti, spôsobu a miesta ich údržby, vhodnosti na konkrétnu pracovnú činnosť. Väčšinu z predložených podkladov jednotlivými subjektmi (viac ako 95 %) je potrebné prepracovať, dopracovať, upraviť a aktualizovať podľa konkrétne vykonávaných činností, aktuálneho stavu pracovísk a pracovných miest, konkrétnych faktorov vrátane spolupôsobiacich faktorov práce a pracovného prostredia, konkrétnej expozície a komplexne zavzatých a zohľadnených platných právnych predpisov. Údaje, uvádzané v materiáloch spracovaných PZS, sú často v rozpore s údajmi získanými odbornými pracovníkmi RÚVZ so sídlom v Martine pri výkone štátneho zdravotného dozoru (ŠZD) od účastníkov konania, resp. od zamestnávateľov/prevádzkovateľov priamo v prevádzke/prevádzkach/jednotlivých pracoviskách. Nie raz sa v predkladaných dokumentoch „ocitli“ údaje iných subjektov, než bol samotný posudzovaný subjekt a jeho prevádzka.

Odborní pracovníci odd. PPLaT vykonávajú (tak je zadefinovaná priorita) cieľový ŠZD vo firmách, kde sú vyhlásené rizikové práce, so zameraním na činnosť PZS v jednotlivých subjektoch, posúdenie zdravotných rizík na pracoviskách zamestnávateľov, aktuálnosť vyhlásených RP rozhodnutím, vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu u jednotlivých pracovníkov, kontrolu zasielania hodnotiacich správ (každoročne k 31.12.) subjektmi s vyhlásenými rizikovými prácami v okrese Martin a Turčianske Teplice.

U viacerých právnych subjektov sú nedostatočne vypracované lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu, chýbajú posúdené faktory práce a pracovného prostredia a ich kategorizácia; obsahová náplň preventívnych lekárskejších prehliadok vo vzťahu k práci nezodpovedá identifikovaným zdravotným rizikám; závery posúdenia ohľadom schopnosti pracovníka vykonávať konkrétnu činnosť sú len všeobecné a bez reálnej výpovednej hodnoty pre zamestnávateľa (napr. uvádzané obmedzenia pracovnej spôsobilosti v lekárskom posudku o zdravotnej spôsobilosti na prácu nekorelujú so skutočne vykonávanou činnosťou pracovníka).

Výber vhodných OOPP a ich pridelovanie je vo veľkom percente prípadov formálne - nezodpovedá konkrétnym pracovným podmienkam, jednotlivým zdravotným rizikám vo vzťahu pracovná činnosť – faktor práce a pracovného prostredia na pracoviskách, ani požiadavkám NV SR č. 395/2006 Z.z..

Pokiaľ máme riešiť ochranu pracovníkov nielen v kolektívnom rozsahu, ale aj v individuálnom, musíme, ako verejné zdravotníctvo, riešiť aj OOPP. Kvalitatívne vlastnosti OOPP na ochranu sluchu, dýchacích ciest,... vo vzťahu k aktuálnej expozícii faktorom práce a pracovného prostredia nie sú riešené vôbec, alebo sú riešené nedostatočne.

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa prevažujúcej činnosti a podľa kategórie rizikového faktora (1. stupeň prevažujúcej činnosti)							
Kód	Prevažujúca činnosť (1. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
		3. kategória		4. kategória		Spolu	
		celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
A	Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	148	4	0	0	148	4
B	Ťažba a dobývanie	17	0	0	0	17	0
C	Priemyselná výroba	1 226	360	103	37	1329	397
D	Dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu	40	0	0	0	40	0
E	Dodávka vody; čistenie a odvod odpadových vôd, odpady a služby odstraňovania odpadov	21	0	0	0	21	0
F	Stavebníctvo	28	1	0	0	28	1
G	Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	89	7	0	0	89	76
M	Odborné, vedecké a technické činnosti	5	1	0	0	5	1
N	Administratívne a podporné služby	2	0	0	0	2	0
O	Verejná správa a obrana; povinné sociálne zabezpečenie	38	17	0	0	38	17
P	Vzdelávanie	82	71	0	0	82	71
Q	Zdravotníctvo a sociálna pomoc	1 273	1 071	0	0	1273	1071
S	Ostatné činnosti	14	5	0	0	14	5
	Spolu	2 983	1 606	103	37	3 086	1 643

2.1.2. Znižovanie zdravotných rizík z látok a zmesí klasifikovaných ako toxické

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
Agrochemikálie (okrem OFI a karbamátov)	22	2	0	0	22	2
Benzén	36	29	0	0	36	29
Benzo(a)pyrén	13	0	0	0	13	0
Cement (Portlandský)	4	0	0	0	4	0
Cytostatiká	57	53	0	0	57	53
Dolomit	10	1	0	0	10	1

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce v roku 2022 podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3. stupeň)						
Chemická látka	Počet exponovaných pracovníkov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	3. stupeň	celkom	žien	celkom	žien	celkom
Drevo exotických drevín - pevný aerosol	3	0	0	0	3	0
Drevo ostatných drevín - pevný aerosol	33	6	0	0	33	6
Drevo tvrdé - pevný aerosol	26	9	0	0	26	9
Etylénoxid	12	0	0	0	12	0
Fluorovodík a fluoridy	1	0	0	0	1	0
Formaldehyd = aldehyd kyseliny mravčej	71	58	0	0	71	58
Hormonálne prípravky	17	14	0	0	17	14
Horninové pevné aerosoly	2	0	0	0	2	0
Hydroxid draselný a sodný	1	1	0	0	1	1
Chlór	1	1	0	0	1	1
Kremičitany ostatné /okrem azbestu/	4	4	0	0	4	4
Kyselina dusičná	1	1	0	0	1	1
Kyselina fosforečná	1	1	0	0	1	1
Kyselina octová	4	4	0	0	4	4
Metylmetakrylát	6	6	0	0	6	6
Mínérálne oleje, chladiace emulzie	18	8	0	0	18	8
Múka	30	13	0	0	30	13
Olovo a jeho zlúčeniny	1	0	0	0	1	0
Papier - pevný aerosol z opracovania	8	0	0	0	8	0
PAU - práce s expozíciou polycyklickým aromatickým uhl'ovodíkom	4	1	0	0	4	1
Polyesterové živice	0	0	4	0	4	0
Rastlinný pevný aerosol ostatný (vrátane obilného)	5	0	0	0	5	0
Sadze	2	0	0	0	2	0
Sevoflurán	199	130	0	0	199	130
Škrob - pevný aerosol z opracovania	8	0	0	0	8	0
Škvára, popolček	8	0	0	0	8	0
Toluén	10	7	0	0	10	7
Umelé brusivo	3	0	0	0	3	0
Vápenec (calcium carbonate)	10	1	0	0	10	1
Xylén	31	24	0	0	31	24
Zváračské pevné aerosoly - bázičné elektródy	8	0	0	0	8	0
Zváračské pevné aerosoly - materiál	1	0	1	0	2	0
Zváračské pevné aerosoly - zmes dymov zo zvarania bez bližšieho určenia	45	2	0	0	45	2
Železo a jeho zliatiny - pevný aerosol	7	0	0	0	7	0

V tabuľke sú uvedené počty pracovníkov exponovaných pri vykonávaní pracovných činností chemickým látkam a zmesiam: chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky (3.stupeň triedenia ASTR) zaradených do kategórie 3. – 4. rizikových prác.

Najviac zamestnancov, ktorí sú pri práci exponovaní CMR látkam, pracuje v zdravotníctve. Obzvlášť závažná je problematika pracovníkov vo farmaceutickom priemysle pri výrobe hormonálnych prípravkov. Nemožno však opomenúť zváračov, či pracovníkov pracujúcich s tvrdým drevom a ďalšie profesie – pracovné činnosti.

Chemickým faktorom a CMR látkam sú vystavení aj poľnohospodári pri vykonávaní niektorých prác. V roku 2022 bol v niektorých poľnohospodárskych družstvách vykonaný štátny zdravotný dozor, zameraný na plnenie opatrení uložených pri predchádzajúcich ŠZD, na kontrolu životných a pracovných podmienok v priestoroch hospodárskych dvorov, ako aj na aktuálnosť vyhlásených rizikových prác, na vypracované posudky o zdravotnej spôsobilosti na výkon konkrétnych činností/lekárske posudky o zdravotnej spôsobilosti na prácu u jednotlivých pracovníkov a na kontrolu zasielaných hodnotiacich správ za predchádzajúci rok.

Niektoré družstvá tak, ako po minulé roky, pravidelne zasielali správy vo veci vykonávania postrekov v ich územnej pôsobnosti. Pre právne subjekty priamo zo zákona nevyplýva povinnosť zasielať oznámenia o aplikácii celého spektra pesticídov príslušnému orgánu verejného zdravotníctva.

Oznámenia o plánovaných postrekoch obsahovali údaje: množstvo používaných pesticídov - obchodný názov/účinnú látku/lokalitu/dátum a čas aplikácie. Časť prípravkov, ktoré boli poľnohospodárskymi družstvami aplikované, sú na ochranu proti škodcom, časť na plesne a iné.

Aplikácia pesticídov je spojená s expozíciou účinným látkam, obsiahnutým v používaných/schválených prípravkoch na ochranu rastlín. Nakoľko sa jedná o látky, ktoré môžu poškodzovať zdravie pracovníkov v krátkodobom aj dlhodobom horizonte (napr. glyfosát), je nutné mať reálny obraz o rozsahu aktuálne používaných pesticídov v každom regióne SR. Len s aktuálnymi údajmi je možné kontrolovať aktuálnosť posudzovania zdravotnej spôsobilosti postrekovačov na prácu, vrátane posúdenia opodstatnenosti odberu biologického materiálu (vyšetrenie acetylcholinesterázy), tiež rozsah a spôsob vyšetrenia obsahu pesticídov v pitnej vode,...

Rozsah problematiky v uvádzaných zdravotných a zdravotníckych súvislostiach prináleží bez akýchkoľvek pochybností do rúk odborníkov vo verejnom zdravotníctve. Zabezpečovanie primeraného dohľadu nad výkonom nielen postrekovacích prác, ale akýchkoľvek činností spojených o.i. s pesticídmi je nesmierne dôležitá úloha, nakoľko nám uchádzajú ochorenia, vznikajúce práve pri uvedených činnostiach (alebo s podielom expozície pesticídmi). Späťne orgán verejného zdravotníctva len zložito získava od zamestnávateľov podklady ku skutočnej expozícii, systému/spôsobu ochrany pracovníkov, ktorí v rezorte pôdohospodárstva pracujú alebo pracovali.

Niektoré poľnohospodárske subjekty nahlásili postreky – používanie prípravkov na ochranu rastlín, najmä herbicídov, fungicídov a insekticídov. Celkom bolo doručených 62 oznámení o aplikácii pesticídov poľnohospodárskymi subjektmi. Všetky postreky boli pozemné a boli použité len také prípravky na chemickú ochranu rastlín, ktoré sa nachádzajú v platnom zozname povolených prípravkov na daný kalendárny rok. V každom sklade chemických látok a zmesí je vedená evidencia pesticídov.

Priebežné doručovanie informácií o vykonaní plánovaných postrekov na RÚVZ so sídlom v Martine vykonávali v r. 2022 družstvá v okrese Martin a Turčianske Teplice:

- Agromajetok, s.r.o., IČO: 36002526, Sučany 1259, 038 52 Sučany
- Poľnohospodárske družstvo „Valča“, družstvo, IČO: 36440116, 038 35 Valča 1

- AFG s.r.o., IČO: 36383422, Dĺžiny 122/40, 039 01 Turčianske Teplice
- Poľnohospodárske družstvo „SNP“ so sídlom v Sklabini, okres Martin, IČO: 00196851, 038 03 Sklabiňa 153
- Poľnohospodárske družstvo Dražkovce so sídlom v Dražkovciach, IČO: 00005754, 038 02 Dražkovce
- TURIEC – AGRO s.r.o., IČO: 31608469, 038 43 Turčiansky Ďur 34
- Poľnohospodárske družstvo GADER Blatnica, IČO: 00196533, PD Gader, 038 15 Karlová

Pri výkone ŠZD v súvislosti s manipuláciou s chemickými látkami a zmesami sa kontroluje, či zodpovední zamestnanci majú platné osvedčenia o odbornej spôsobilosti, resp. overenie odbornej spôsobilosti na prácu s veľmi toxickými látkami a zmesami a s toxickými látkami a zmesami.

Na RÚVZ so sídlom v Martine bolo zaslaných (doručených mailom) 559 oznámení o vykonaní činností DDD v rôznych organizáciách, ktoré realizovali najčastejšie právne subjekty:

- DDD Star, s.r.o., IČO: 36262960, A. Hlinku 12, 919 21 Zeleneč
- ASANARATES s.r.o., IČO: 36606693, Park Angelinum 4, 040 01 Košice
- DE - AQUA, s.r.o., IČO: 36829587, Hrdinov SNP 5713, 036 01 Martin
- EKOLAS, s.r.o., IČO: 36227897, Paderovce, Poľná 11/2, 919 30 Jaslovské Bohunice
- DeArt s.r.o., IČO: 36548332, Tekovská ul. 2337/16, 934 01 Levice
- Ing. Anton Fedor FEDOREX, IČO: 11943629, Švermova 31, 038 61 Vrútky
- Motýľ Slovakia, s.r.o., IČO: 36251445, Komenského 29, 921 01 Piešťany
- Záchranná služba Košice, IČO: 00606731, Rastislavova 43, 040 01 Košice
- DDD Prešov, s.r.o., IČO: 36477346, Ľubochnianska 5, 080 01 Prešov
- SK-Stolamed, s. r. o., IČO: 48249726, Konventná 7, 811 03 Bratislava
- Štefan Dikoš, IČO: 30192242, 038 35 Valča č. 449
- DeArt, s.r.o., IČO: 36548332, Tekovská 16, 934 01 Levice

2.1.3. Znižovanie zdravotných rizík z karcinogénnych a mutagénnych faktorov vrátane azbestu a z látok poškodzujúcich reprodukciu a narúšajúcich endokrinný systém

Počty zamestnancov vykonávajúcich rizikové práce podľa druhu a kategórie rizikového faktora - chemické látky a zmesi (2. stupeň triedenia)						
Chemická látka (2. stupeň)	Počet exponovaných zamestnancov					
	3. kategória		4. kategória		spolu	
	celkom	žien	celkom	žien	celkom	žien
alergény	134	74	4	0	138	74
dermatotropné	51	32	0	0	51	32
dráždivé	348	222	4	0	352	222
chemické karcinogény	243	168	0	0	243	168
jedovaté - toxické	144	90	0	0	144	90
mutagény	128	84	0	0	128	84
pevné aerosoly	217	36	5	0	222	36
reprodukčne toxické látky	93	60	0	0	93	60
veľmi jedovaté - veľmi toxické	24	2	0	0	24	2
žieravé	79	65	0	0	79	65

V celkovom počte pracovníkov, vykonávajúcich rizikové práce (3. a 4. kat. / 2. stupeň triedenia) s expozíciou chemickým faktorom, sú najviac zastúpené dráždivé chemické látky s počtom pracovníkov 352 a z toho 222 žien. Z hľadiska expozície chemickým karcinogénom a ich účinkov na zdravie je exponovaných 243 pracovníkov (oproti minulému roku pokles o 14 pracovníkov), z toho 168 žien (oproti minulému roku pokles o 19 žien); mutagénom 128 pracovníkov, z toho 84 žien. Najviac zamestnancov zaradených do rizikových faktorov karcinogén a mutagén (aj v kombinácii) pracuje v UNM Martin a na pracoviskách Jesseniovej lekárskej fakulty UK v Martine, prevahu majú ženy.

Presnejšie údaje o počtoch exponovaných pracovníkov, spotrebovaných množstvách CMR látok (pokiaľ bol údaj k dispozícii, tak sme ho uviedli pre možné neskoršie využitie) podľa jednotlivých právnych subjektov, kategórií prác a pracovných činností sú uvedené v Tabuľke č.5a_1 - Tabuľke č.5a_4 Výročnej správy za rok 2022. Tabuľka č.5a_1 uvádza expozíciu CMR látkam na základe podkladov právnych subjektov, doručovaných na RÚVZ. Tabuľky č.5a_2 – 5a_4 sú výstupom z programu ASTR s uvedením počtu exponovaných pracovníkov CMR látkam zaradených v kategórii 2., 3., 4. prác a pracovných činností.

V roku 2022 bolo vydaných 59 rozhodnutí k nakladaniu s azbestom, resp. materiálmi obsahujúcich azbest pre právne subjekty: 3MA services, s.r.o., IČO: 36803120, Prostredná 559, 013 22 Rosina, AZBESTGROUP s. r. o., IČO: 50333593, Sibírska 55, 831 02 Bratislava - mestská časť Nové Mesto; DARTA SERVICE, s.r.o., IČO: 36441431, Mierová 1969/20, 026 01 Dolný Kubín; DILMUN SYSTEM, s. r. o., IČO: 45536783, Stará Vajnorská 37, 831 04 Bratislava; Dušan Ďurík, IČO: 35073837, 038 12 Necpaly 248; GREENLIKVID s.r.o., IČO: 53519302, Folkušová 107, 038 42 Folkušová; KOVOMAT SLOVAKIA, s.r.o., IČO: 36391671, Dolný Val 118/64, 010 01 Žilina; MONTES COMPANY s.r.o., IČO: 50385003, 034 81 Lisková 1218; ReTrash s.r.o., IČO: 47602503, P. Križku 385/32, 967 01 Kremnica; SD Gelnica, s.r.o., IČO: 46235507, Tehelná 3, 056 01 Gelnica; STRECHY BB s.r.o., IČO: 46050701, Majerská cesta 36, 974 01 Banská Bystrica.

Firmy, zabezpečujúce likvidáciu azbestu, priebežne nahlasovali termíny realizácie prác, následne odborní pracovníci oddelenia PPLaT vykonávali neohlásene štátny zdravotný dozor, zameraný na dodržiavanie opatrení na ochranu zdravia pri práci s azbestom priamo v oblasti manipulácie a nakladania s azbestom a materiálmi obsahujúcimi azbest, vrátane zhotovenia videodokumentácie.

V rozhodnutí na manipuláciu s azbestovocementovým materiálom má každý právny subjekt stanovenú povinnosť dodržiavať postup likvidácie azbestu a materiálov obsahujúcich azbest zo stavieb, uvedený v príslušnom oprávnení vydanom Úradom verejného zdravotníctva SR, dodržať podmienky uvedené v § 8 NV SR č. 253/2006 Z.z. a najneskôr do 15 dní po ukončení prác spojených s manipuláciou s azbestovocementovým materiálom preukázateľne doručiť na RÚVZ so sídlom v Martine správu o vykonaných prácach a spôsobe zabezpečenia podmienok na ochranu zdravia, vyplývajúcich z platnej legislatívy.

Presné odlišenie a rozdelenie výkonov alebo činností (v nadväznosti na presnú klasifikáciu nebezpečných chemických faktorov klasifikovaných ako chemické látky a zmesi; chemické karcinogény, mutagény, reprodukčne toxické látky) sa navzájom prelína a je veľmi ťažké ich rozlíšiť, resp. oddeliť, nakoľko mnohé karcinogény sú zároveň klasifikované ako toxické, resp. veľmi toxické alebo škodlivé. Klasifikácia chemických látok sa realizuje podľa Nariadenia európskeho parlamentu a rady (ES) č. 1272/2008 o klasifikácii, označovaní a balení látok a zmesí, o zmene, doplnení a zrušení smerníc 67/548/EHS a 1999/45/ES a o zmene a doplnení nariadenia (ES) č. 1907/2006.

Vždy sa posudzuje problematika podľa konkrétnej chemickej látky resp. zmesi, pracovných podmienok a konkrétnych pracovných postupov/technológií. Uvedené predstavuje súčasne najväčší problém, nakoľko samotní účastníci konania, pracovné zdravotné služby neriešia posúdenie zdravotných rizík v nadväznosti na uvedený algoritmus. V drvivej väčšine prípadov najmä na 1. krát pozostáva posúdenie rizika z formálnych tvrdení s prekopírovaním údajov o zložení chemickej zmesi z karty bezpečnostných údajov bez posúdenia jej aktuálnosti a relevantnosti, nie sú riešené konkrétne pracovné podmienky/konkrétne riziká a expozícia (napr. adekvátne riešenie a realizácia vzduchotechnických zariadení s lokálnym odsávaním,...) pre výkon konkrétnych pracovných činností a postupov.

2.2. Intervencie na podporu zdravia pri práci

Intervencie na podporu zdravia pri práci majú napomôcť zlepšovaniu zdravotného stavu zamestnancov usmerňovaním realizácie intervenčných programov, vedením informačných kampaní, cieleným poradenstvom pre zamestnávateľov a zamestnancov v oblasti ochrany a podpory zdravia pri práci a spolupráci s PZS.

RÚVZ so sídlom v Martine (pracovníci odd. PPLaT) ešte aj v prvom štvrtroku 2022 intenzívne spolupracoval na podpore a ochrane zdravia pracovníkov u zamestnávateľov v regióne Turiec v súvislosti s ochorením COVID-19.

Ako v predchádzajúcich rokoch, tak aj v roku 2022, sme sa spoločne so zamestnávateľmi snažili udržať zamestnanosť v regióne na takej úrovni, aby dopad zatvárania firiem na Slovensku i vo svete (máme veľa firiem so zahraničnými investormi, ale aj slovenských firiem, ktoré sú však svojim portfóliom viazané na produkciu zahraničných spoločností) bol v našom regióne čo najmiernejší.

Spolu so zamestnávateľmi sme riešili nielen postupy fungovania firiem – ich výrobnú a súvisiacu činnosť pri výskyte pozitívne testovaných pracovníkov, ale aj spôsob testovania pracovníkov na základe výsledkov pozitívne testovaných zamestnancov na ochorenie COVID-19. Niektorí zamestnávatelia svojim zamestnancom zabezpečili antigénové testovanie priamo na pracoviskách, a aj tým pracovníkom, ktorí boli už plne zaočkovaní. V prípade výskytu pozitívne testovanej osoby túto skutočnosť obratom hlásili na RÚVZ so sídlom v Martine, na oddelenie Preventívneho pracovného lekárstva a toxikológie, následne pracovníci oddelenia PPLaT objednali ich úzke kontakty - ako pracovné, tak aj rodinné, na testovanie prítomnosti koronavírusu SARS-CoV-2 metódou RT-PCR.

2.2.1 Zdravé pracoviská

Trim Leader, a.s. Košťany nad Turcom, IČO: 36389820, 038 41 Košťany nad Turcom 337

Závod Trim Leader a.s. Košťany nad Turcom bol významným zamestnávateľom v regióne Turca, ktorého hlavnou výrobnou činnosťou bolo šitie autopotaľov pre automobilový priemysel.

V posledných rokoch sme zaznamenávali znižovanie počtu pracovníkov v tomto podniku. V roku 2021 došlo k výraznému celkovému poklesu pracovníkov, podľa informácií zamestnávateľa z dôvodu postupného ukončenia prevádzky v závode v Košťanoch nad Turcom postupne do septembra 2022; v nosnej profesii šička/šič pracovalo celkovo 271 pracovníkov (v roku 2020/531), z toho 268 žien (v roku 2020/427). Ešte v roku (k

31.12.2021) zamestnával Trim Leader a.s. celkom 429 zamestnancov, z tohto počtu 358 žien.

Svetový dodávateľ automobilového priemyslu Adient potvrdil plán na ukončenie výroby v závode Trim Leader, a.s. v Košťanoch nad Turcom. O ukončení výroby vo fabrike na šitie poťahov na sedadlá automobilov rozhodli spoločne akcionári spoločnosti, ktorými je okrem Adientu aj Toyota Boshoku Europe NV.

Presun výroby YARIS do Turecka nastal k máju 2022. V rámci tohto presunu došlo aj k ukončeniu a uzavretiu prevádzky Trim Leader, a.s..

Dňa 09.09.2022 oznámila spoločnosť Trim Leader a.s., že dňom 01.10.2022 nebude mať žiadnych zamestnancov. V dôsledku uzatvorenia prevádzky došlo v roku 2022 ku prepusteniu približne 440 zamestnancov.

ECCO Slovakia, a.s., IČO: 35745916, Dúbravca 6103/6, 036 01 Martin

V roku 2022 boli vykonané nasledovné preventívne opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia a zníženie zdravotných rizík v spoločnosti ECCO Slovakia, a.s.:

Technické a technologické opatrenia:

Všetky fabriky

- Na všetkých výrobných linkách je implementované v rámci projektu EDS aj skenovanie stielok a podošiev, čo zabezpečilo transparentný tok materiálov do produkcie.
- Všetky finišové linky používajú FFTT (Finish First Time Through) aplikáciu pre zapisovanie chýb na produkte, čím sa odstránilo papierové zapisovanie.
- V spolupráci so Žilinskou univerzitou prebiehal vývoj orezávacieho robota (trimming robot). Testovacia jednotka bola nainštalovaná na H2 a testovanie je plánované na 1.polrok 2023.
- Prebehla optimalizácia AGV – automatického zásobovacieho vozíku materiálu, ktorý momentálne zásobuje montážne linky na oboch halách všetkými materiálmi.
- Inštalácia nových opravárenských kabín s vylepšeným odsávaním škodlivým, lepšou ergonómiou.

Fabrika 5 (Main Group 3)

- Začiatkom roka bol do prevádzky uvedený podávací robot (pick & place robot) na ukladanie komponentov na topánku.
- Na fabrike 5 (Main Group 3) bolo v decembri spustené EDS „Elektronický zásobovací systém“.

Fabrika 2 (Desma 2)

- Na fabrike 2 (Desma 2) bolo nainštalované nové PSA (polyurethane spritzen agregát) – nástreková jednotka.

Fabrika 3 (Main Group 1)

- Renovácia elektroinštalácie dopravníkového pásu.

Fabrika 4 (Main Group 2)

- Na fabrike 4 bola vyvinutá nová hlava sprejovacieho robota s cieľom zníženia množstva silikónu a zvýšenia kvality vyrábaného produktu.

Pracovisko sekania

- Výmena mostového sekacieho stroja za nový na pracovisku sekania.
- Koncom roka technická návšteva z firmy Atom – optimalizácia procesu a retraining obsluhy na autocuttingu.

Skladové priestory

- Preusporiadanie a optimalizácia skladových pozícií v RMS tak, aby boli pre obsluhu dostupnejšie. Zároveň bol vytvorený dostatočný priestor pre automatické zásobovanie materiálov (súvisí s AGV zásobovaním klenkov a hubovice).
- Presunutie skladu náhradných dielov do renovovaných priestorov.

Jedáleň

- Inštalácia klimatizačných jednotiek do jedálne.

Organizačné opatrenia:

- Na pracoviskách sa vykonáva rotácia zamestnancov po 4 hodinách práce v zmysle inštrukcie.
- Aj v roku 2022 bola naďalej posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskeho prehliadok a periodických lekárskeho prehliadok lekárom pracovnej zdravotnej služby.

Iné opatrenia:

- Na ochranu pred neodstrániteľnými nebezpečenstvami sú zamestnancom pridelené osobné ochranné pracovné prostriedky podľa vypracovanej inštrukcie pre poskytovanie OOPP.
- Je vykonávaná pravidelná údržba strojno-technologických zariadení vo výrobe.
- PZS v spolupráci s BTS aj v tomto roku pravidelne kontrolovala zaraďovanie nových chemických prípravkov do výroby a podieľala sa na procese ich schvaľovania. Súčasťou schvaľovacieho procesu chemických prípravkov do výroby je kontrola kariet bezpečnostných údajov a hlavne zloženie prípravkov z hľadiska obsahu nebezpečných zložiek prípravkov, vykonávalo sa posudzovanie manipulácie s chemickými prípravkami a navrhovali sa preventívne opatrenia pri manipulácii s chemickými faktormi. Počas procesu schvaľovania bolo kontrolované, či karty bezpečnostných údajov (KBÚ) obsahujú legislatívou dané informácie, ktoré musia byť v kartách uvedené, prípadne boli konzultované nedostatky, resp. nejasnosti v kartách bezpečnostných údajov s nákupom a oni následne s dodávateľmi.
- V priebehu roku 2022 boli realizované merania izokyanátov vo výrobe, ktoré spoločnosť ECCO Slovakia, a.s. prostredníctvom odborne spôsobilej osoby každoročne monitoruje.
- V priebehu roku 2022 sa pokračovalo v 3 etapách posudzovania lokálnej svalovej záťaže na kontrole kvality, montážnych linkách a finišových linkách.

V rámci ergonómie práce boli vykonané nasledovné opatrenia:

- Dokončenie analýz jednotlivých operácií a následne vytvorenie komplexnej databázy s analyzovanými operáciami a ich hodnotením pomocou indexových metód (RULA, REBA, OWAS, ART).
- Dokončenie analýz jednotlivých operácií a následne zakomponovanie výsledkov z merania času pracovných plôch pomocou aplikácie CERAA do databázy.
- Testovanie protiúnavovej podložky na finišovej linke Desma 2.

- Vytvorenie elektronického zápisu rotácie zamestnancov za účelom zlepšenia spätnej kontroly a archivácie. Následná možnosť využitia záznamov pri simulácii novej rotácie zamestnancov z dôvodu zníženia LSZ, prípadne na prepočet celkovej expozície operátora.
- Vykonanie meraní LSZ pri testoch nového artikla, na analyzovanie potenciálnych rizík vyplývajúcich z jeho zavedenia do sériovej výroby.

Protipandemické opatrenia:

- Začiatkom roka 2022 spoločnosť v spolupráci s externými spoločnosťami zabezpečovala testovanie zamestnancov na ochorenie COVID-19 v súlade s legislatívnymi opatreniami.
- Počas prvej polovice roka bol vstup do prevádzky, ako aj vnútorné priestory prevádzky označené piktogramami podporujúce prijímané opatrenia. Zamestnanci mali povinnosť nosiť v prevádzke ochranné rúška v zmysle nariadení a predpisov platných v SR ako aj dodržiavať ďalšie opatrenia a nariadenia.
- Počas prvej polovice roka boli zamestnanci pri príchode do práce cez vrátnicu povinní dodržiavať bezpečné rozostupy.
- Počas prvej polovice roka boli pri vstupe na pracovisko, ako aj na miestach so zvýšeným pohybom/koncentráciou zamestnancov umiestnené dezinfekčné zariadenia na ruky.
- Umyvárne v spoločnosti a všetky toalety sú vybavené zásobníkom na tekuté mydlo a jednorazovými utierkami.
- Počas prvej polovice roka bola u administratívnych zamestnancov uprednostnená práca z domu (home office), vo výrobe došlo k prehodnoteniu inštalácie vybraných strojov a zariadení tak, aby bola zabezpečená väčšia vzdialenosť medzi zamestnancami pri výkone prác.

Sociálny program:

Spoločnosť poskytuje zamestnancom:

- Poukážky Sodexo/Checque de Janvier (2 x ročne v hodnote 15 Eur) - na vitamínový alebo rehabilitačný program.
- V mesiaci február a október 2022 – zamestnancom bol poskytnutý vitamín C vo forme výživových doplnkov.
- V letných mesiacoch boli rozdane zamestnancom šumivé tablety – vitamíny a minerály (2 x balenie/ 20 ks tabliet/ 1 osoba).
- 1 x do týždňa - 1 ks čerstvého sezónneho ovocia ku stravnej jednotke.

Plánované opatrenia na zlepšenie pracovného prostredia v roku 2023:

- Vytvorenie pracovnej skupiny pozostávajúcej zo zástupcov - zamestnávateľa, zástupcu zamestnancov, zástupcu PZS a BTS ..., za účelom hľadania opatrení na minimalizovanie svalovej sily a neopodstatnených pohybov počas výkonu pracovných činností s cieľom zníženia fyzickej záťaže na pracovisku.
- V priebehu roka sa bude pokračovať v objektivizácii fyzickej záťaže v rámci prevádzky, toto zahŕňa aj merania LSZ na ostatných pracoviskách.
- V produkcii je plánované testovanie automatického orezávania podošiev.
- Výmena chladiacej jednotky VZT 1-2 na zefektívnenie výmeny vzduchu na H1.
- Modernizácia protipožiarneho systému na ochranu pred požiarom – inštalácia nových sirén a zefektívnenie signalizácie.
- Modernizácia administratívnych priestorov technického oddelenia – doplnenie svetlíkov, výmena zariadenia vrátane kobercov.

V roku 2022 bola posudzovaná zdravotná spôsobilosť zamestnancov na prácu podľa profesií v rámci vstupných lekárskech prehliadok a periodických lekárskech prehliadok lekárom

pracovnej zdravotnej služby. U vybraných výrobných profesií sú v rámci preventívnych lekárskeho prehliadok vykonávané spirometrické vyšetrenia u zamestnancov, ktorí môžu prichádzať do kontaktu s izokyanátom.

Lekárske prehliadky zamestnancov v roku 2022:

	počet vyšetrených	vyhovelo	vyhovelo s podmienkami	nevyhovelo
Vstupných PLP	55	51	4	-
Periodických PLP spolu	312	293	18	1
Výstupných	-	-	-	-
Gravidita	2	2	-	-
Kontrolné vyšetrenia	5	5	-	-

Príčiny nebezpečenstiev a súvisiace zdravotné riziká pri práci sa v porovnaní s minulým rokom nezmenili – ako najvýznamnejšie zdravotné riziká pretrvávajú dlhodobé nadmerné a jednostranné zaťaženie horných končatín v kombinácii s vibráciami prenášanými na ruky. Spolupôsobiacimi faktormi, ktoré sa podieľajú na vzniku chorôb z povolania sú individuálne rizikové faktory ako nedostatočné osobnostné predpoklady zamestnanca, nedostatočná telesná zdatnosť, životný štýl, genetická predispozícia, mimopracovná činnosť a iné. Zamestnávateľ dbá na prevenciu a ochranu zdravia zamestnancov prostredníctvom vykonávania technických, technologických, organizačných a iných opatrení na pracovisku v súlade s legislatívou.

V roku 2022 bolo prostredníctvom lekára pracovnej zdravotnej služby vykonaných 312 periodických lekárskeho prehliadok s cieľom posúdenia zdravotnej spôsobilosti na vykonávanie práce u zamestnancov. Lekárske vyšetrenia pre jednotlivé zdravotné riziká (PLP) boli realizované plne v súlade s Odborným usmernením Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky o náplni lekárskeho preventívnych prehliadok vo vzťahu k práci, číslo S06881-OZS-2016, zo dňa 29. septembra 2016, uverejneným vo Vestníku MZ SR 2016, čiastka 29-38. Zamestnávateľ bol o výsledkoch posúdenia zdravotnej spôsobilosti na prácu informovaný prostredníctvom tlačiva na posúdenie, vypracovaného pre každého zamestnanca samostatne.

Okrem uvedeného sú realizované odborné konzultácie, vzájomné stretnutia zástupcov zamestnávateľov a odborných pracovníkov RÚVZ so sídlom v Martine, hľadajúce optimálnejšie riešenia ako sú existujúce, zamerané na znižovanie počtu chorôb z povolania, zdravé a zdravie podporujúce pracovné podmienky, konzultácie posudkov zdravotnej spôsobilosti, a pod..

Dňa 18.06.2022 sa uskutočnila pre firmu ECCO Slovakia, a. s., v areáli SIM Vrútky spoločná zdravotno-výchovná intervencia realizovaná VŠZP – pobočkou v Martine a RÚVZ so sídlom v Martine zameraná na prevenciu a včasný záchyt neinfekčných/civilizačných ochorení: meranie celkového cholesterolu z kapilárnej krvi, meranie krvného tlaku, poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

2.2.2 Európska informačná kampaň Európskej agentúry pre BOZP (OSHA Bilbao) zameraná na prevenciu zdravotných a bezpečnostných rizík pri práci

Kampaň na obdobie rokov 2020 – 2022 „Zdravé pracoviská znižujú záťaž“ bola zameraná na prevenciu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou. Primárnym cieľom bolo zvýšiť informovanosť o poškodeniach podporno-pohybovej sústavy, súvisiacich s

prácou, a zároveň, ako by im bolo možné predchádzať a ako by ich bolo možné riadiť. Na národnej úrovni kampaň koordinovali kontaktné miesta agentúry EU-OSHA (Európska agentúra pre BOZP), ale podporovali ju i oficiálni partneri kampane, mediálni partneri a sieť EEN (Enterprise Europe Network).

Kampaň mala celkom 6 hlavných cieľov:

- zvýšiť informovanosť o dôležitosti prevencie poškodení podporno-pohybovej sústavy tým, že sa poskytnú fakty a údaje o vystavení poškodeniam podporno-pohybovej sústavy a ich vplyve na jednotlivcov, firmy a spoločnosť,
- presadzovať hodnotenie rizík a aktívne riadenie poškodení podporno-pohybovej sústavy, a to poskytovaním prístupu k relevantným nástrojom, usmerneniam, ako aj audiovizuálnym a iným podporným materiálom,
- ukázať, že poškodenia podporno-pohybovej sústavy sú problémom každého z nás a že je možné proti nim úspešne bojovať,
- zlepšiť znalosti o nových a vznikajúcich rizikových faktoroch poškodení podporno-pohybovej sústavy,
- propagovať dôležitosť poskytovania podpory zamestnancom s chronickými poškodeniami podporno-pohybovej sústavy, aby sa znovu zapojili do pracovného procesu a aby v práci aj ostali, ako aj ukázať, ako to možno dosiahnuť,
- povzbudzovať k efektívnej spolupráci, ktorú možno dosiahnuť tak, že sa umožnia stretnutia rôznych zúčastnených strán a uľahčí sa výmena informácií a osvedčených postupov.

Poškodenia podporno-pohybovej sústavy (poškodenia svalov, kĺbov a šliach, skrátene MSD) stále patria medzi najrozšírenejšie zdravotné problémy súvisiace s prácou nielen na Slovensku, ale aj v Európe a inde vo svete. Sú častou príčinou zdravotnej neschopnosti, invalidizácie a predčasných odchodov do dôchodku. Neraz sú významnou ekonomickou záťažou nielen pre zdravotníctvo s nákladmi na liečbu, ale aj pre zamestnávateľov v ekonomických stratách pri zapracovaných zamestnancoch neschopných pracovať/podať kvalitný pracovný výkon. V nemalej miere je to aj ekonomický zásah do rodín a osobného života takto postihnutých osôb.

Riziká vyplývajúce z pracovnej polohy, vystavenie opakovaným pohybom alebo únavným či bolestivým polohám, resp. nosenie alebo premiešňovanie ťažkých bremien – všetky tieto veľmi bežné rizikové faktory na pracoviskách môžu byť príčinou poškodení podporno-pohybovej sústavy. Vzhľadom na rozšírenosť výskytu poškodení podporno-pohybovej sústavy súvisiacich s prácou je jasné, že treba urobiť viac na zvýšenie informovanosti o prevencii, a to nielen v tomto období vyhlásenej kampane, teda v rokoch 2021-2022.

Poškodenia podporno-pohybovej sústavy súvisiace s prácou, ovplyvňujú chrbát, krk, ramená a horné končatiny, ako aj dolné končatiny. K nim patria akékoľvek poškodenie alebo porucha kĺbov alebo iných tkanív. Zdravotné problémy sa môžu vyskytovať v rozsahu miernych bolestí až po závažnejšie zdravotné stavy vyžadujúce lekárske ošetrenie či práceneschopnosť, môžu dokonca viesť k invalidizácii. Väčšina poškodení podporno-pohybovej sústavy sa vyvíja v priebehu určitého času v závislosti od podmienok na pracovisku, od spôsobu vykonávanej práce ale aj od individuálnych vlastností každého jedného pracovníka. Zvyčajne neexistuje len jediná príčina poškodenia podporno-pohybovej sústavy; rôzne rizikové faktory často pôsobia v kombinácii, vrátane fyzikálnych a biomechanických faktorov, organizačných a psychosociálnych faktorov a individuálnych faktorov.

Odborní pracovníci oddelenia PPLaT RÚVZ so sídlom v Martine sa dlhodobo venujú

problematike fyzickej záťaže – jej jednotlivým zložkám a tiež jej hodnoteniu ako rizikového faktora na pracoviskách zamestnávateľov v regióne Turiec. Poskytujú odborné poradenstvo na základe odborného posúdenia pracovných podmienok, spôsobu vykonávanej pracovnej činnosti v jednotlivých profesiách/pracovných miestach/pracoviskách a výsledkov objektivizácií jednotlivých zložiek fyzickej záťaže, ktoré vykonávajú v rámci štátneho zdravotného dozoru s použitím dostupných metódik, aj zahraničných.

Spolupráca s Inšpektorátom práce

V roku 2022 bola s Inšpektorátom práce Žilina naplánovaná a realizovaná spoločná previerka v oblasti ochrany zdravia pracovníkov u zamestnávateľa KraussMaffei Technologies, spol. s r.o., Sučany. Odborní pracovníci RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Inšpektorátom práce Žilina vykonali dňa 01.06.2022 v prevádzke „KraussMaffei Technologies, spol. s r.o., Hlavná 2077, 038 52 Sučany“ štátny zdravotný dozor, zameraný na kontrolu životných a pracovných podmienok na jednotlivých pracoviskách prevádzky, pracovného prostredia, sociálno - hygienického zázemia pre zamestnancov, tiež na kontrolu opatrení na ochranu zdravia pri práci a opatrení na ochranu nefajčiarov. Po posúdení skutočností, zistených výkonom štátneho zdravotného dozoru a na základe posúdenia predložených podkladov/dokladov nebolo potrebné riešiť žiadne závažné nedostatky v zabezpečení pracovných podmienok, vrátane opatrení na ochranu zdravia pri práci a to aj v súvislosti s prevenciou poškodení podporno-pohybovej sústavy pracovníkov.

3. ODBOR HYGIENY VÝŽIVY, BEZPEČNOSTI POTRAVÍN A KOZMETICKÝCH VÝROBKOV

3.1 Monitoring príjmu kuchynskej soli

Cieľom projektu je dosiahnuť postupné znižovanie príjmu soli v nadväznosti na prijaté úlohy v oblasti rizikových faktorov vo výžive.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2022 **nepodieľal na plnení daného projektu.**

Riešiteľským pracoviskom bol v roku 2022 Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Žiline.

3.2 Monitoring bezpečnosti PET fliaš z recyklovaných plastov

Cieľom projektu je monitoring bezpečnosti PET fliaš vyrábaných s rôznym podielom recyklovaného vstupného materiálu (regranulátu) z hľadiska možnej migrácie látok (monoméry, neúmyselne pridané látky – degradačné, reakčné produkty a nečistoty). Cieľom projektu je kontrola bezpečnosti vstupných surovín (regranulátov) ako aj finálnych výrobkov - PET fliaš vyrábaných v SR, na výrobu ktorých bol použitý recyklovaný vstupný materiál a tým zabezpečiť ochranu zdravia ľudí.

Riešiteľským pracoviskom je Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Poprade.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2022 **nepodieľal na plnení daného projektu.**

3.3 Sledovanie výživového stavu klientov v zariadeniach sociálnych služieb

Cieľom projektu je kontrola dodržiavania zásad zdravej výživy v zariadeniach sociálnych služieb za účelom zabezpečenia ozdravenia výživy klientov v zariadeniach sociálnych služieb, ako sú domovy sociálnej starostlivosti, vrátane domovov dôchodcov, domovov špeciálnej starostlivosti (charitné, hospice a pod.), ktoré nepatria medzi zdravotnícke zariadenia.

Riešiteľským pracoviskom je Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine sa v roku 2022 **nepodieľal na plnení daného projektu**, nakoľko v roku 2022 prebiehala metodická príprava monitoringu.

Podľa písomností doručených na RÚVZ so sídlom v Martine bude zber údajov, analýzy vzoriek, kontroly zostavy jedálnych lístkov a kontroly dodržiavania pitného režimu prebiehať v nasledujúcich rokoch.

3.4 Monitoring prítomnosti alergénov v hotových pokrmoch pripravovaných v zariadeniach spoločného stravovania v potravinách určených pre dojčatá a malé deti

Cieľom projektu je kontrola správnosti označenia potravín s ohľadom na výskyt alergénov pochádzajúcich zo zložiek potravín alebo v rámci procesu výroby a krížovej kontaminácie.

Riešiteľským pracoviskom je Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a regionálne úrady verejného zdravotníctva.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine **neodoberal** v roku 2022 **vzorky potravín** (hotové pokrmy a potraviny určené pre dojčatá a malé deti) na laboratórne vyšetrenie (analýzu) **alergénov** a teda ani neposudzoval správnosť označenia.

RÚVZ so sídlom v Martine však vykonával úradné kontroly, počas ktorých kontroloval označenie alergénov v hotových pokrmoch a potravinách určených pre dojčatá a malé deti.

4. ODBOR HYGIENY DETÍ A MLÁDEŽE

4.1 Aktivity prevencie detskej obezity v kontexte plnenia národného akčného plánu prevencie obezity na roky 2015 – 2025 (NAPPO)

Cieľ

Cieľom aktivít je komplexný výkon štátneho zdravotného dozoru, realizáciou výchovných aktivít v oblasti matiek cestou materských centier a detí a mládeže cestou zariadení pre deti a mládež prispieť k zníženiu výskytu detskej obezity.

Anotácia

V súvislosti s epidemickým nárastom prevalencie obezity v celosvetovom meradle vláda Slovenskej republiky schválila Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 – 2025, ktorého súčasťou sú úlohy a aktivity, zamerané na zníženie výskytu obezity detskej a dorastovej populácie. Zlé stravovacie návyky a nízka fyzická inaktivita predstavujú významné faktory obezity u dospelých, rovnako ako aj u detí a mladých ľudí. Uvedené faktory vedú k nadhmotnosti a obezite a v dôsledku toho sa môžu uplatniť nezávislé rizikové faktory chronických neprenosných ochorení.

Gestor : ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská : RÚVZ v SR

Etapy riešenia : Každoročne od roku 2015 do roku 2025 realizovať priority a), b), c) a každé 3 roky realizovať aktivity v rámci priority d) :

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá.

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli, ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.
- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne,
- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí, mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie,
- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétného stravovania,
- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov,
- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy,
- kontrolovať pestrosť stravy,
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky.

c) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi,
- v spolupráci s odbormi školstva na krajskej úrovni a Spoločnými školskými úradmi na okresnej úrovni zrealizovať školenie pracovníkov školského stravovania.

d) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),
- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaradovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

Realizačné výstupy

- počet edukovaných matiek v oblasti zdravého stravovania a pohybovej aktivity detí,
- počet zariadení s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre vytvorenie zdravšieho prostredia,
- počet škôl s obmedzením automatov so sladenými nápojmi,
- počet škôl umožňujúcich odbornému personálu ZŠS vzdelávanie vo výžive,
- počet škôl s vytvorenými optimálnymi podmienkami pre realizáciu telovýchovných aktivít,
- vypracovanie sumárnej správy projektu bude slúžiť ako podklad pre odpočet aktivít plnenia Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025.

Trvanie projektu : 01.11.2015 – 31.12.2025

Termín ukončenia: r. 2025

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje priebežne prioritu b), d) v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru a prioritu c) v rámci spolupráce s odbornými pracovníkmi školstva nasledovne:

a) Podpora zdravého štartu do života

- zamerať sa v rámci poradní zdravia na matky s deťmi na materskej dovolenke. Výchovné aktivity zamerané na poradenskú a konzultačnú činnosť v oblasti zdravého životného štýlu, prevencie obezity realizovať v zariadeniach kde sa stretávajú matky s deťmi napr. materské centrá, rodičovské centrá – výchovné aktivity v rámci oddelení HDM a ani oddelení podpory zdravia neboli realizované (*pozn. k realizácii tejto úlohy neboli zadane potrebné materiály, ktoré by odborných pracovníkov verejného zdravotníctva odborne inštruovali pri riešení tejto úlohy.*

b) Podpora zdravšieho prostredia v školách

- zabezpečiť kontrolu predávaného sortimentu a kontrolu dodacích listov u predajcov s cieľom zistiť, aké je percentuálne zastúpenie ponúkaných zdravých druhov potravín a potravín s množstvom prebytočnej energie, resp. potravín s vysokým obsahom soli,

ktoré nezabezpečujú zdravý vývoj dieťaťa a prispievajú k riziku vzniku nadhmotnosti až obezity.

V roku 2022 bolo vykonaných celkovo 272 kontrol v školských stravovacích zariadeniach, v školských bufetoch a predajných automatoch umiestnených v objektoch školských zariadení. Výkon štátneho zdravotného dozoru bol zameraný na dodržiavanie schváleného sortimentu v školských bufetoch v súlade s požiadavkou predaja výživovo hodnotného sortimentu, ktorý je legislatívne naviazaný na povinnosť prevádzkovateľa zariadenia pre deti a mládež zabezpečiť, aby predávaný sortiment v školských bufetoch mal zodpovedajúcu energetickú a biologickú hodnotu (§ 24 ods.5 písm. b/ zákona č. 355/2007 Z.z.) a zodpovedal zdravej výžive (§ 2 písm. s/ zákona č. 355/2007 Z.z.).

- podporovať poskytovanie desiat vyrábaných a podávaných zo školskej kuchyne

V okrese Martin a Turčianske Teplice 3 zariadenia školského stravovania zabezpečujú poskytovanie desiat pre prvý stupeň ZŠ. V rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo vykonaných 5 kontrol zameraných na poskytovaný sortiment desiat. Je dôležité konštatovať, že poskytovanie desiat prostredníctvom školských jedální plní významnú úlohu v oblasti prevencie detskej obezity. Zostavovanie ponúkaného sortimentu desiat vykonávajú odborne vzdelaní pracovníci v oblasti školského stravovania (vedúca školskej kuchyne v spolupráci s riaditeľom školy, resp. stravovacou komisiou, ktorá je zriadená v škole) a pripravovaná desiata zodpovedá požiadavkám v súlade s receptúrami a technologickými postupmi pri príprave pokrmov v súlade s Materiálno spotrebnými normami určenými pre školské stravovanie, ktoré vychádzajú z obsahu výživových faktorov podľa OVD pre jednotlivé vekové kategórie stravníkov.

- zabezpečiť edukačné aktivity v oblasti zdravého stravovania a zdravej výživy detí

Edukačné aktivity zabezpečovalo oddelenie Poradne zdravia, ktoré zrealizovalo v materských školách a základných školách 22 prednášok, na ktorých sa zúčastnilo 527 detí a žiakov.

- mliečneho programu pre deti, programu školské ovocie

Mliečny program :

Oddelenia HDM dlhodobo a pravidelne sledujú dodržiavanie realizácie mliečneho programu v zariadeniach pre deti a mládež podľa metodického usmernenia č. 12/2008 zo 6. októbra 2008 k realizácii nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 339/2008 Z.z. o poskytovaní pomoci na podporu spotreby mlieka a mliečnych výrobkov pre deti v materských školách, pre žiakov na základných školách a pre žiakov na stredných školách, v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 342/2009 Z. z. a Metodického usmernenia 16/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa mení a dopĺňa vyššie citované usmernenie. Mliečny program je realizovaný na školách v rámci školského stravovania (mlieko podávané po obede alebo ako mliečna desiata pre žiakov ZŠ resp. počas celého dňa pre deti MŠ) a prostredníctvom mliečnych automatov, hlavnou výhodou takejto formy distribúcie školského mlieka je jeho dostupnosť pre všetky deti školy, kedykoľvek majú chuť. V porovnaní s predchádzajúcimi školskými rokmi stúpol záujem o školský mliečny program. Do programu v školskom roku 2022/2023 sa zapojilo 75 škôl s počtom cca 10 023 detí a žiakov. Odborní pracovníci oddelenia HDM pri výkone štátneho zdravotného dozoru sa zameriavajú na kontrolu mliečnych výrobkov dodávaných ako produkty mliečneho programu. Kontrola je zameraná na pôvod tovaru - predloženie dodacích listov k mliečnym výrobkom,

správne označenie mliečnych výrobkov, dodržiavanie dátumu spotreby, plynulosť dodávky mliečnych výrobkov, skladovanie mliečnych výrobkov, celistvosť obalu, a pod..

Výsledky sledovania mliečného programu na školách sú za jednotlivé RÚVZ spracované každoročne vo výročnej správe.

Program školské ovocie :

RÚVZ v SR sa podieľajú na realizácii projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl“, do ktorého je zapojená Slovenská republika prostredníctvom Ministerstva pôdohospodárstva SR. Realizáciu projektu zabezpečujú odborní pracovníci RÚVZ v Slovenskej republike z odborov Poradenské centrum zdravia/Výchova k zdraviu a odborov hygieny detí a mládeže v súčinnosti s poverenými zamestnancami jednotlivých vybraných škôl (materské školy, základné školy, základné školy so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami), ktoré boli zapojené do projektu „ Program ovocie a zelenina do škôl “. V školskom roku 2021/2022 odborní pracovníci oddelenia hygieny detí a mládeže v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru monitorovali zapojenie jednotlivých školských prevádzok do projektu „Program ovocie a zelenina do škôl“. Bolo zistené, že do „Programu ovocie a zelenina do škôl“ je zaregistrovaných 84 škôl (materské školy a základné školy) s počtom cca 10 650 detí a žiakov. Dodávku ovocia a zeleniny súvisiacu s plnením „Programu ovocie zelenina do škôl“ zabezpečujú schválené dodávateľské firmy. Pracovníci oddelenia HDM kontrolovali dodržiavanie hygienických požiadaviek na manipuláciu s ovocím a zeleninou pri jej skladovaní a podávaní v školách v zmysle Metodického usmernenia 15/2009-R z 29.8.2009 na realizáciu nariadenia vlády SR o poskytovaní pomoci na podporu spotreby ovocia a zeleniny pre deti v materských školách a pre žiakov v základných školách.

- zabezpečiť efektívny a účinný výkon štátneho zdravotného dozoru v zariadeniach stravovacích prevádzok určených pre deti a mládež a vo výdajniach stravy,
- posudzovať energetickú a biologickú hodnotu stravy.

V školských stravovacích zariadeniach zamestnanci oddelenia HDM preverovali podmienky prevádzkovania zariadení spoločného stravovania pre deti a mládež, vrátane pitného režimu a mliečného programu, kontrolovali zostavovanie jedálnych lístkov, pestrosť stravy, označovanie alergénov na jedálnych lístkoch, posudzovali podmienky pre diétne stravovanie žiakov, sledovali dodržiavanie systému HACCP v praxi, vykonávali zatriedňovanie zariadení spoločného stravovania do jednotlivých kategórií. Zabezpečovali metodické vedenie vedúcich a kuchárov zariadení školského stravovania a oboznamovali ich s novinkami aktuálnymi pre zariadenia spoločného stravovania. Celkovo v zariadeniach školského stravovania a vo výdajniach stravy v rámci štátneho zdravotného dozoru a úradnej kontroly potravín bolo vykonaných 272 kontrol (ŠZD - 134 kontrol, ÚKP - 138 kontrol).

Odborní pracovníci HDM v zariadeniach spoločného stravovania pre deti a mládež v rámci štátneho zdravotného dozoru vykonávali odber vzoriek hotových pokrmov, lahôdkarských výrobkov, mliečnej dojčenskej a detskej stravy na laboratórnu analýzu. V období január – november 2022 bolo odobratých 54 vzoriek hotových pokrmov na mikrobiologické vyšetrenie.

- kontrolovať hygienické podmienky pri príprave diétneho stravovania

V okrese Martin a Turčianske Teplice zabezpečuje poskytovanie diétneho stravovania 60 zariadení školského stravovania, v týchto zariadeniach bolo vykonaných 35 kontrol. Najčastejšie pripravovaná strava v týchto zariadeniach je bezlepková, bezlaktózová a šetriaca. Prevádzkovatelia školských zariadení na prípravu stravy majú vyčlenené pracovné úseky,

náradie, náčinie a vyškolený personál. Podmienky pripravovanej diétnej stravy majú zapracované v prevádzkových poriadkoch, ktoré majú schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva. Ak nie je možné prípravu diétnej stravy realizovať v školskom zariadení, sú stanovené podmienky pre donesenie stravy rodičmi, ktoré sú taktiež spracované v prevádzkovom poriadku a schválené príslušným regionálnym úradom verejného zdravotníctva.

- kontrolovať dodržiavanie pitného režimu pre deti, v predškolských zariadeniach presadzovať pri realizácii pitného režimu detí používanie pitnej vody a nesladených nápojov

Odborní pracovníci HDM vykonali v rámci štátneho zdravotného dozoru 134 kontrol zameraných na dodržiavanie pitného režimu pre deti.

Používanie pitnej vody resp. nesladených nápojov v rámci pitného režimu je pracovníkmi RÚVZ odporúčané, ale údajom, koľko zariadení školského stravovania podáva pitnú vodu resp. nesladené nápoje v rámci pitného režimu konkrétne nedisponujeme. Z poznatkov z výkonu štátneho zdravotného dozoru bolo zistené, že v MŠ sa presadzuje pitná voda podávaná deťom počas dňa (okrem podávania nápoja k jedlu), v zimnom období nesladený čaj. V niektorých ZŠ boli zriadené na chodbách fontánky s pitnou vodou, taktiež pitná voda sa nachádza v každej triede (umývadlo na ruky s tečúcou pitnou vodou). Pri poskytovaní nápoja k jedlu školské jedálne podávajú sladené nápoje s používaním sirupov s vyšším podielom ovocnej zložky.

- zisťovať počet stravujúcich sa detí a mládeže v školských stravovacích zariadeniach

V okrese Martin a Turčianske Teplice priemerný počet stravujúcich sa detí v školských jedálňach je nasledovný : MŠ - 100,00 % detí, ZŠ – 71,23 %, SŠ a gymnáziá – 52,67 %.

- kontrolovať pestrosť stravy
- kontrolovať dodržiavanie zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky

V roku 2022 bola v 39-tich zariadeniach vykonaná kontrola pestrosti jedálnych lístkov a dodržiavania zásad pri zostavovaní jedálnych lístkov s ohľadom na odporúčané výživové dávky - 142 výpočtov pestrosti jedálneho lístka a 39 hodnotení zásad pri zostavovaní JL.

b) Poskytovať nutričné vzdelávanie odborným zamestnancom školského stravovania v rámci projektov profesijných združení

- zúčastňovať sa pracovných porád pracovníkov školského stravovania organizovaných okresnými úradmi, odborom školstva a Spoločnými školskými úradmi – v priebehu školského roka 2021/2022 nebola realizovaná žiadna porada, boli poskytované len konzultácie priamo s odbornými pracovníkmi školských stravovacích prevádzok a taktiež telefonické konzultácie a priebežne boli vybavované dotazy zasielané prostredníctvom e mailov.

c) Podpora pohybových aktivít

- realizovať monitoring TV podmienok žiakov základných a stredných škôl, vrátane vonkajších telovýchovných plôch z hľadiska dodržania požiadaviek príslušnej legislatívy (priestorové usporiadanie, vybavenie, tepelno-vlhkostná mikroklíma a pod.),

- v rámci výkonu ŠZD sledovať využívanie priestorov telocviční na mimoškolské aktivity, dodržiavanie prevádzkových poriadkov telovýchovných zariadení,
- sledovať využívanie iných športových plôch a zariadení na telovýchovu a šport v rámci výučby žiakov sledovanej školy (plaváreň, športová hala, verejné ihrisko),
- sledovať realizáciu malých foriem telesnej výchovy v školách, napr. využívanie telovýchovných chvíľok, možnosti aktívneho odpočinku počas prestávok a pod.,
- monitorovať využitie hodín TV v rámci hygieny pedagogického procesu: počet hodín TV do týždňa, zaraďovanie hodín TV do rozvrhu hodín, percento cvičiacich žiakov a študentov na hodinách TV, poskytovanie LTV – zdravotné cvičenia pre žiakov,
- v pravidelných intervaloch (1x za 3 roky) sledovať počty a zdravotné indikácie u žiakov a študentov, ktorí sú úplne alebo čiastočne oslobodení od TV,
- zisťovať možnosti telesnej aktivity detí oslobodených od cvičenia na hodinách TV.

V priebehu roka 2022 odborní pracovníci oddelenia HDM vykonali v rámci výkonu štátneho zdravotného dozoru 24 kontrol telovýchovných zariadení zriadených pri základných a stredných školách. V rámci štátneho zdravotného dozoru sme sa zamerali na viacero oblastí, medzi nimi napríklad na dodržiavanie požiadaviek na tepelno-vlhkostnú klímu, teda či je možné v telocvičniach merať teplotu vnútorných priestorov, aké sú možnosti a spôsoby vetrania, ďalej zabezpečenie prívodu pitnej a teplej vody, dodržiavanie požiadaviek na priestorové usporiadanie, na osvetlenie, v akom stave sú podlahové krytiny, ale tiež či sa telocvične využívajú na mimoškolské aktivity, koľko hodín telesnej výchovy žiaci počas týždňa mávajú, ako sú zaradené do rozvrhu, počty cvičiacich žiakov a v neposlednom rade dodržiavanie schváleného prevádzkového poriadku.

4.2 Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ A ZŠ

Cieľ:

Cieľom projektu je zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

Gestor: ÚVZ SR

Riešiteľské pracoviská: všetky RÚVZ v SR

Anotácia:

Plnohodnotný, nutrične vyvážený jedálny lístok, je dôležitým nástrojom pre naplnenie výživových požiadaviek pre jednotlivé vekové skupiny stravníkov. Zásady zostavovania jedálnych lístkov patria do kompetencií rezortu školstva v zmysle prílohy č.1 vyhlášky MŠ SR č.330/2009 Z. z. o zariadení školského stravovania, ktoré boli odsúhlasené orgánom verejného zdravotníctva SR č. ÚVZ SR HDM/8236/17004/2007.

Pri hodnotení jedálnych lístkov (každý rok v 3 vybraných zariadeniach) sa využije bodový systém koeficientu a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využije vypracovaná metodika bodového systému, na základe ktorého sa budú slovné hodnotiť školské jedálne motivačným spôsobom tak, aby sa dosiahol v zariadení nutrične vyvážený jedálny lístok.

Etapy riešenia:

rok 2019 - budú sa hodnotiť jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november)

rok 2020 - jedálne lístky v 3 MŠ za obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

rok 2021 - jedálne lístky z 3 ZŠ za obdobie jeseň, zima (mesačný jedálny lístok v mesiaci október a november),

rok 2022 - jedálne lístky z 3 ZŠ obdobie jar, leto (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj)

Realizačné výstupy:

- čiastkové správy za jednotlivé časové obdobia predkladať gestorovi na ÚVZ SR vždy do 31.12. a 15.8 príslušného kalendárneho roku,
- záverečnú správu z projektu spracuje ÚVZ SR do 1.9.2022,
- získané údaje budú slúžiť ako podklady pre vypracovanie intervenčných odporúčaní a pri spolupráci s MŠVVaŠ SR pri príprave a schvaľovaní inovovaných materiálo- spotrebných noriem a receptúr pre školské stravovanie so zohľadnením základných požiadaviek na nutrične vyvážený jedálny lístok.

Trvanie projektu: r. 2019 - 2022

Termín ukončenia: 01.09.2022

Na základe listu doručeného elektronickou poštou z ÚVZ SR č. HDM/1736/89695/2019, zo dňa 25.02.2019 bola na RÚVZ so sídlom v Martine zaslaná metodika k realizácii projektu č. 4.4. „Hodnotenie jedálnych lístkov MŠ a ZŠ“. Cieľom projektu bolo zmapovanie situácie v oblasti dodržiavania všeobecných zásad pre zostavovanie jedálnych lístkov v zariadeniach spoločného stravovania detí MŠ a ZŠ a zistiť frekvenciu podávania vybraných druhov potravín (pokrmov).

V III. etape realizácie projektu v roku 2022 sme hodnotili jedálne lístky v 3 školských jedálňach pri základných školách za obdobie jar (mesačný jedálny lístok v mesiaci marec a máj) : ZŠ, A.Stodolu 60, Martin, ZŠ SNP, Partizánska 13, Sučany, ZŠ, Turčianske Kľačany 210, Vrútky. Pri hodnotení jedálnych lístkov bol využitý bodový systém koeficientu pestrosti a pre frekvenciu podávania vybraných druhov potravín z mesačných výdajok sa využila vypracovaná metodika bodového systému v súlade s prílohou č. 1 list UVZ SR č. HDM/1736/89695/2019. Vyhodnotenie jedálnych lístkov bolo spracované slovne motivačným spôsobom tak, aby vedúce školských jedální kládli dôraz na zostavovanie nutrične vyvážených jedálnych lístkov.

Vyhodnotenie:

Mesačné zhodnotenie JL bolo vykonané podľa zaslanej metodiky hodnotenia len u vybraných druhov potravín/pokrmov.

Výsledky bodového hodnotenia a výpočet koeficientu pestrosti sú uvedené v tabuľke.

Tabuľka výsledkov

	Marec 2022		Máj 2022	
	bodové hodnotenie obedy	KP	bodové hodnotenie obedy	KP
1.Základná škola, A.Stodolu 60, 036 01 Martin	13 (veľmi dobrý)	1	14 (veľmi dobrý)	1
2.Základná škola SNP, Partizánska 13, 038 52 Sučany	14 (veľmi dobrý)	1	13 (veľmi dobrý)	1
3.Základná škola, Turčianske Kľačany 210, 038 61 Vrútky	13 (veľmi dobrý)	1	13 (veľmi dobrý)	1

Vo všetkých troch hodnotených základných školách bol koeficient pestrosti na vyhovujúcej úrovni, vo všetkých ZŠ sa ani raz neopakoval pokrm v jedálnom lístku. Pri bodovom hodnotení frekvencie podávania vybraných druhov potravín podľa priloženej metodiky sa vyskytovali nedostatky najčastejšie pri nezaraďovaní obilninových závariek do polievok a nezaraďovaní obilninových príloh k hlavnému jedlu, sladké hlavné jedlá boli zaraďované viac ako 2 x mesačne, v nedostatočnom zaraďovaní rýb a nesladené nápoje neboli zaraďované denne. Vedúce školských jedální boli oboznámené s odporúčaniami na správne zostavovanie jedálnych lístkov a na správne zastúpenie jednotlivých druhov potravín tak, aby základné živiny, nerastné látky a vitamíny boli dodávané v potrebnom množstve pre stravníkov jednotlivých vekových skupín podľa platnej legislatívy.

4.5 Úrazy u detí v SR

Cieľ:

Cieľom projektu je formou spolupráce s NCZI a regionálnymi nemocnicami získať vybrané informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí na Slovensku.

Gestor: NCZI

Riešiteľské pracoviská: ÚVZ SR, vybrané regionálne nemocnice, RÚVZ v SR

Anotácia:

NCZI má v zmysle príslušnej legislatívy v správe Národné registre, medzi ktoré patrí aj Národný register úrazov, vyžadujúci poskytnutie ústavnej zdravotnej starostlivosti s hlásením úrazov detí. Nakoľko klinickí lekári z dôvodu zaneprázdnenosti nehlásia reálny počet úrazov, uzavrela sa dohoda o spolupráci medzi NCZI, Sekciou zdravia MZ SR a ÚVZ SR v oblasti zberu vybraných informácií o úrazoch detí v SR.

Etapy riešenia:

Rok 2019 – pilotný projekt:

- nahlásenie zodpovednej osoby za každý RÚVZ v SR,
- nadviazanie kontaktu zodpovednej osoby s vedením vybranej nemocnice,
- komunikácia pracovníkov RÚVZ s príslušnými pracovníkmi oddelení (lekár, vrchná sestra),
- priebežné odoberanie vyplnených dotazníkov pracovníkmi RÚVZ,
- vyplnenie excelovských tabuliek pracovníkmi RÚVZ,
- zaslanie vyplnených tabuliek zodpovednými osobami na NCZI mailom.

Realizačné výstupy:

- získanie prehľadu o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku
- zlepšenie systému štatistických hlásení v rámci Národného registra úrazov

Trvanie projektu: r. 2019 a každé nasledujúce tri roky

Termín ukončenia: priebežne podľa požiadaviek gestora

Úrazy predstavujú poškodenie zdravia, ktoré vzniká náhle, pôsobením vonkajších síl, ktoré svojou intenzitou presahujú adaptačné možnosti ľudského organizmu. Úrazy sa stávajú závažným zdravotníckym, ekonomickým a spoločenským problémom na celom svete. Patria k najzávažnejším príhodám, ktoré trvale menia zdravotný stav a veľmi často sú aj príčinou úmrtí. Náklady spojené s úrazmi predstavujú vynaloženie veľkých finančných prostriedkov a to nielen na liečbu, ale aj na rehabilitáciu a na následky ktoré úraz spôsobuje. Veľa úrazov zanecháva trvalé následky, predstavujúce handicap, ktoré doprevádzajú jedincov po celý život a taktiež významne ovplyvňujú životy ďalších ľudí – členov rodiny, spoločnosti. Problematika úrazov je najväčšia u detí a mladistvých, kde je najčastejšou príčinou úmrtí. Úrazy v detskom veku sú podľa WHO považované za najväčší problém, predstavujúci predčasné a zbytočné úmrtia.

Cielenou edukáciou obyvateľstva v zvýšení bezpečnosti vlastného zdravia za predpokladu adekvátnych podmienok v ich životnom a pracovnom prostredí, je možné mnohým úrazom predchádzať, ich počet a závažnosť minimalizovať. Prevencia by mala byť zameraná na všetky vekové skupiny, predovšetkým na detskú populáciu, ktorá je najrizikovejšou vekovou skupinou.

Projekt bol realizovaný v spolupráci medzi Univerzitnou nemocnicou v Martine, Klinikou detí a dorastu a Regionálnym úradom verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, v rokoch 2019, 2020, 2021 a 2022. Cieľom bolo získať potrebné informácie, týkajúce sa problematiky úrazov detí, prostredníctvom dotazníkov od rodičov detí hospitalizovaných v nemocnici v dôsledku úrazu.

V roku 2022 bolo vyzbieraných 70 dotazníkov, od rodičov hospitalizovaných detí, z toho bolo 48 chlapcov a 22 dievčat. Z hľadiska rozdelenia úrazov podľa veku najvyššia miera úrazovosti 30% je v období starší školský vek, nasleduje s 21 % predškolské obdobie, 19 % mladší školský vek, 14 % obdobie batolaťa. Z hľadiska lokalizácie, najviac poranení bolo poranení hlavy 59 %, nasleduje poranenia končatín 26%, poranenie vnútorných orgánov 9 %, viacnásobné poranenia 5 % a poranenia hrudníka 1 %. Podľa mechanizmu vzniku úrazu najčastejším dôvodom hospitalizácie boli pády s podielom 60 % a úrazy spôsobené úderom 20 %. Menej početné boli popáleniny 9%, poranenie ostrým predmetom 6% a iné 5 %. Zastúpenie vekových skupín v jednotlivých mechanizmoch vzniku úrazu bolo nasledovné: pády – dominovali u 10-15 ročných (starší školský vek), úder prevládal u starších detí 15-18 rokov, popáleniny boli najviac u detí 1-3 roky (najčastejšou príčinou bolo obarenie vriacou vodou -kávou, čajom, vriaca voda z rýchlvarnej kanvice, horúca kaša), vo vyššom veku neboli uvádzané popáleniny. Poranenia ostrým predmetom, napriek malému počtu boli u detí 1-3 roky. Poranenia súvisiace predovšetkým so zvedavosťou malých detí v nepreskúmanom prostredí. Podľa miesta vzniku až 29% úrazov sa stane doma, pričom väčšine úrazov doma sa dá predchádzať účinnou prevenciou (napr. u menších detí – dozor nad dieťaťom, vytvorenie bezpečného prostredia, v ktorom sa dieťa pohybuje a vo výchove a výučbe bezpečných návykov). Na cestách 24 % (hlavne pri bicyklovaní, autonehody, 2x bol uvedený úraz na elektrickej kolobežke), nasleduje ihrisko 17 % (pri rôznych športoch), škola/škôlka 16% a tiež doma/exteriér 13% .

Monitoringom úrazov získavame prehľad o situácii v oblasti výskytu detských úrazov na Slovensku. Jediným spôsobom, ako zabrániť zbytočným ťažkým poškodeniam zdravia, resp. úmrtia detí v dôsledku úrazov, je efektívna prevencia.

Projekt s anonymným dotazníkovým prieskumom o úrazovosti detí, ktorého sa na podnet NCZI v spolupráci s ÚVZ SR, ujali v praxi RÚVZ a lekári príslušných nemocníc (za čo im patrí poďakovanie), splnil svoj účel. Takmer kompletne vyplnenie dotazníka rodičmi a následné spracovanie príslušných odpovedí v gescii odboru vybraných zdravotných registrov na NCZI, bolo predpokladom ich očakávanej výpovednej hodnoty v reprezentatívnom súbore detí do 18 rokov. Pozitívom zapojenia sa rodičov do projektu bolo aj objektívnejšie uvedenie miesta úrazu. Vzhľadom na to, že podiel vo väčšine sledovaných mechanizmov úrazu u detí v príslušnej vekovej skupine z projektu bol porovnateľný so zistením ich podielu z oficiálnej kompletnej databázy hospitalizovaných na NCZI, dá sa uvažovať o tom, že sa niektoré otázky v ďalšom prieskume budú môcť vynechať a nahradia sa doplnujúcimi informáciami v rámci úrazovej anamnézy (napr. o údaj použitia prilby v prípade úrazu na klasickom bicykli, či aktuálne aj na e-bicykloch či kolobežkách s podporným motorčekom). Frekvencia ďalšieho prieskumu bude aktuálna po dohode so súčasnými riešiteľmi projektu (1x za 3 -5 rokov?).

Vzhľadom na dobrú spoluprácu s Univerzitnou nemocnicou Martin, zástupcom prednostu Kliniky detí a dorastu MUDr. Petrom Ďurdíkom, PhD. projekt plánujeme naďalej realizovať aj v roku 2023.

Iné programy a projekty :

Projekt COSI (Childhood Obesity Surveillance Initiative)

COSI projekt je v SR súčasťou „Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025“. Ide o projekt realizovaný metodikou WHO. Na základe poverenia MZ SR bol NÚDCH nominovaný ako zodpovedný riešiteľ projektu COSI ([Childhood Obesity Surveillance Initiative](#)) pre Slovenskú republiku. Ide o rutinného meranie žiakov základných škôl vo veku od 6 do 10 rokov (v SR v roku 2022 boli vybraté iba 2 vekové kategórie – 7-7,99 ročné deti a 8-8,99 ročné deti). V projekte boli u respondentov vykonané merania telesnej hmotnosti a výšky, obvodu pása a bokov a vykonal ich preškolený personál z Regionálnych úradov verejného zdravotníctva v SR. Projekt bol schválený etickou komisiou NÚDCH. Uvedený projekt prebieha vo viacerých európskych krajinách. Svetová zdravotnícka organizácia bude po skompletizovaní meraní a dát analyzovať údaje zo všetkých škôl. K projektu boli zaslané materiály : rozdeľovník s kódmi škôl, informovaný súhlas pre rodičov, dotazník pre meranie detí. Školy uvedené v rozdeľovníku boli oslovené listom štátneho tajomníka MZ SR o možnosti participovať na projekte.

Oddelenie hygieny detí a mládeže realizovalo projekt od 23.05.2022 do 31.05.2022 a projektu sa zúčastnilo 124 respondentov – žiakov. Projekt sa realizoval v 2 vekových skupinách - 7-7,99 r., a 8-8,99 r. rokov. Do projektu boli zapojené 3 základné školy v okrese Martin a 2 základné školy v okrese Turčianske Teplice. Meranie sa uskutočnilo v škole vo vyhradenej miestnosti, ráno. Počas merania sa zaznamenávali údaje: dátum narodenia, pohlavie, bydlisko, stupeň šk. dochádzky, dátum merania, oblečenie počas merania, hmotnosť, výška, obvod pása a bokov, komorbidity. Meranie sa realizovalo na prenosnej digitálnej váhe s výškomerom s presnosťou 0,1 kg a na meranie obvodu pása a bokov bol použitý neelastický meter. Dieťa bolo vyzlečené (v spodnej bielizni), vyzuté. Parametre sa merali s presnosťou na desatinu – (0,1 kg, 0,1 cm). Súčasťou projektu bol informovaný súhlas rodičov, vyplnený dotazník o rodine (zameraný na výživu a pohybovú aktivitu, zistenie informácií o vplyve pandémie COVID-19 na každodenné postupy detí, pohodu, stravovacie návyky a správanie, fyzickú aktivitu) a o škole (zameraný na pohybovú aktivitu detí, stravovanie detí v školách). Rodinný dotazník bol doručený prostredníctvom školy rodičom, resp. zákonným zástupcom dieťaťa na vyplnenie v domácom prostredí. Každá škola, v ktorej sa realizoval projekt obdržala na vyplnenie jeden školský dotazník.

Po vykonaných meraniach odborní pracovníci oddelenia HDM získané údaje zadávali do elektronickej formy dotazníkov a tabuliek v programe Microsoft Excel a priebežne podľa požiadaviek gestora zasielali ďalšie doplnujúce údaje súvisiace s riešením projektu COSI. Spracované údaje boli zaslané na ďalšie spracovanie MUDr. Ľubici Tichej.

Regionálny projekt :

Hygienická úroveň detských pieskovísk v areáloch MŠ a v rámci občianskej vybavenosti

Cieľ:

Cieľom projektu je priebežná starostlivosť o hygienickú úroveň pieskovísk ako prevencie vzniku možného ochorenia detí v dôsledku mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku

Gestor: RÚVZ so sídlom v Martine

Riešiteľské pracoviská: oddelenie HDM pri RÚVZ so sídlom v Martine

Anotácia: Sezónne (v jarných až jesenných mesiacoch) aktuálne vystupuje do popredia problematika detských pieskovísk, keďže počas teplých dní tu deti so svojimi rodičmi trávia

pomerne veľa času. Hranie sa detí na pieskoviskách však prináša so sebou viaceré zdravotné riziká, vyplývajúce z mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia, ako aj riziko mechanického poranenia. Najčastejším zdrojom parazitárnych infekcií sú exkrementy psov a mačiek, ktoré môžu za určitých okolností spôsobiť ochorenia ako toxokaróza, toxoplazmóza, nákaza detskou pásomnicou, echinokokóza, enterobióza, ascaridóza a trichurióza. Z mikrobiálnych nákaz prichádza do úvahy najmä salmonelóza. Prostredníctvom výkonu štátneho zdravotného dozoru sa realizuje kontrola dodržiavania legislatívnych požiadaviek v zmysle vyhlášky MZ SR č. 521/2007 Z. z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská. Súčasťou kontroly kvality piesku je odber vzoriek na laboratórne vyšetrenie vybraných indikátorov mikrobiologického a parazitárneho znečistenia. **Etapy riešenia:** každoročne, počas sezóny **Realizačné výstupy:** vydávanie opatrení na odstránenie nedostatkov s event. návrhmi na sankcie, následná spolupráca s prevádzkovateľmi pieskovísk pri odstraňovaní zistených nedostatkov, priebežné riešenie podnetov zo strany rodičov na nevyhovujúcu kvalitu piesku v pieskoviskách v rámci občianskej vybavenosti, vypracovanie záverečnej správy, porovnanie trendu s predchádzajúcim obdobím.

Trvanie projektu: r. 2022 a ďalšie roky

Termín ukončenia: vždy ku koncu kalendárneho roka

Za obdobie od mája do augusta 2022 odborní pracovníci hygieny detí a mládeže odobrali 49 vzoriek piesku, z pieskovísk nachádzajúcich sa v areáloch materských škôl (43 vzoriek) a z pieskovísk v rámci občianskej vybavenosti (6 vzoriek). Vzorky boli vyšetrené v zmysle vyhlášky MZ SR č.521/2007 Z.z. o podrobnostiach o požiadavkách na pieskoviská a všetky vyhoveli požadovaným kritériám najvyššieho prípustného množstva vybraných indikátorov mikrobiálneho znečistenia piesku v zmysle citovanej vyhlášky.

Tabuľka č. 1 Výsledky vyšetrených vzoriek pieskov za RÚVZ Martin
za obdobie máj – august 2022

okres	Počet odobratých vzoriek piesku	Vzorky odobraté na pieskoviskách		Počet nevyh. vzoriek	Nevyhovujúce výsledky vzoriek piesku z hľadiska mikrobiálneho a parazitárneho znečistenia piesku		
		v areáli MŠ	v rámci občianskej vybavenosti		Termotolerantné a koliformné baktérie	Fekálne streptokoky	Salmonella sp. Geohelminthy (vajička, larvy)
Martin	39	34	5	3	0	1	2
Turčianske Teplice	10	9	1	1	0	1	0
spolu	49	43	6	4	0	2	2

Záverom možno konštatovať, že prevádzkovatelia pieskovísk v areáloch materských škôl a prevádzkovatelia pieskovísk v rámci občianskej vybavenosti vykonávajú pravidelnú údržbu pieskovísk (čistenie, prekopávanie a prehrabávanie piesku) a taktiež zabezpečujú aj údržbu vonkajších priestorov okolia v ktorom sú pieskoviská vybudované. V porovnaní s predchádzajúcimi rokmi sa zlepšuje situácia pri ochrane pieskovísk, eviduje sa častejšie prekrývanie pieskovísk

6. ODBOR EPIDEMIOLOGIE

6.1 Národný imunizačný program (NIP) SR

Zabezpečenie Národného imunizačného programu s cieľom udržania pravidelného povinného očkovania je jednou z priorít pre rok 2023 oddelenie epidemiológie poskytuje v rámci „Poradne očkovania“ telefonické a osobné konzultácie týkajúce sa usmernení v oblasti:

- povinného pravidelného očkovania osôb, ktoré dosiahli určený vek;
- povinného očkovania osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- povinného očkovania osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- odporúčaného očkovania osôb, ktoré sú vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- odporúčaného očkovanie osôb, ktoré sú profesionálne vystavené zvýšenému nebezpečenstvu vybraných nákaz;
- očkovania osôb cestujúcich do cudziny a z cudziny;
- očkovania osôb na vlastnú žiadosť;
- povinného mimoriadneho očkovania.

Aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení, ako aj informácií o prevencii voči nim sú pravidelne uverejňované na webovej stránke a nástenkách úradu.

V roku 2022 bolo praktickými lekármi pre deti a dorast nahlásených 100 odmietnutí povinného očkovania. Z celkového počtu odmietnutí povinného očkovania bolo 39 celkových odmietnutí a 61 čiastočných odmietnutí.

V rámci plnenia tohto programu sa vychádzalo z jeho anotácie, pričom sa postupovalo v súlade s navrhnutými etapami riešenia.

Ad Realizácia vlastného očkovania:

- v rámci tejto etapy odborní pracovníci odd. epidemiológie:
 - o usmerňovali lekárov prvého kontaktu pre deti i dospelých v problematike pravidelného povinného i odporúčaného očkovania v rámci NIP;
 - o informovali o očkovacom kalendári na rok 2022 a vysvetľovali jeho význam, odborne zdôvodňovali a rozširovali informácie medzi zdravotníckymi pracovníkmi i laickou verejnosťou;
 - o aktuálne informovali o nových vakcínach očkujúcich lekárov prvého kontaktu;
 - o poskytovali konzultácie v rámci okresu týkajúce sa špecifických problémov v súvislosti s očkovaním, očkovaním proti COVID-19, očkovaním pred cestou do zahraničia - počet konzultácií 186 (telefonicky);
 - o realizovali kontroly povinného očkovania v ambulanciách praktických lekárov pre deti a dorast, očkovania proti chrípke a pneumokokom v zariadeniach sociálnej starostlivosti, očkovania študentov lekárskech fakúlt a nadstavbového štúdia zdravotníckeho zamerania, očkovanie dialyzovaných pacientov, kontraindikácie a reakcie po očkovaní – skontrolovaných 7537 očkovaných.

Ad Zabezpečenie prioritných úloh pre rok 2022:

- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri odporúčaných očkovaníach proti:
 - o rotavírusovým infekciám u dojčiat

- varicelle
 - sezónnej chrípke a pneumokokom
 - meningokokom
 - kliešťovej encefalitíde
 - herpes zoster
 - VHA a VHB
 - HPV infekcii
 - tuberkulóze
 - Covid-19
- metodická a konzultačná pomoc očkujúcim lekárom pri:
- doplnení chýbajúcich očkovaní detí v rámci povinného očkovania;
 - zmene očkovacieho kalendára detí pre posun očkovania z dôvodu relatívnej kontraindikácie, posunu alebo odmietnutia očkovania rodičmi;
 - intervaly medzi jednotlivými dávkami očkovania.

Ad Surveillance a kontrola ochorení preventabilných očkovaním:

V rámci tejto surveillance odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- epidemiologické vyšetrowanie všetkých pravdepodobných ochorení preventabilných očkovaním, odbery vzoriek a zabezpečenie laboratórných vyšetrení v rámci diferencálnej diagnostiky.

Počet odobratých vzoriek a laboratórných vyšetrení u ochorení na sezónnu chrípku 14x (10x pozit., 4x negat.);

- epidemiologické vyšetrowanie všetkých ochorení preventabilných očkovaním, nariadenie odberov vzoriek na laboratórne vyšetrenie u osôb podozrivých z nákazy.

Počet odobratých vzoriek a laboratórných vyšetrení u ochorení na diftériu 3x negat.; pertussis 50x (49x negat, 1x pozit.); vírusová hepatitída typu B 3x (2x negat., 1x neodobratý);

- priebežné konzultácie lekárov a laickej verejnosti v problematike ochorení preventabilných očkovaním.

Ad Manažment očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
- včasnú a dostatočnú informovanosť zdravotníckych pracovníkov, ktorí vykonávajú očkovanie, o zmenách a novinkách v oblasti vakcinológie;
- kontrolu chladového reťazca vakcín v pediatrických ambulanciách okresov Martin, Turčianske Teplice v počte 21;
- kontrolu dodržiavania štandardných postupov pri manipulácii, skladovaní a aplikácii vakcín v počte 24.

Ad Kontrola očkovania:

- odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili v okresoch Martin a Turčianske Teplice:
- priebežné kontroly zaočkovanosti (počet očkovaných 7537) v okresoch Martin a Turčianske Teplice;
- kontrola evidencie o očkovaní sa uskutočnila v mesiaci september 2022.

6.2 Surveillance infekčných chorôb

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie vykonali:

- pravidelné mesačné analýzy v regióne Turiec (okresy Martin a Turčianske Teplice);

- analýzy epidemických výskytov v rámci mesačných analýz;
- analýzy chrípky a chrípke podobných ochorení;
- ročné analýzy infekčných ochorení v rámci surveillancie.

Pri realizácii surveillancie infekčných ochorení pracovníci oddelenia epidemiológie spolupracovali s:

- lekármi primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých (spolupráca s pediatriami je už tradične na vyššej úrovni);
- Oddelením nemocničnej hygieny Univerzitnej nemocnice Martin (ďalej len „UNM“);
- jednotlivými klinikami a oddeleniami UNM pri epidemiologickom vyšetrení nozokomiálnych nákaz (počet hlásených NN 524);
- Klinikou infektológie a cestovnej medicíny UNM – u hospitalizovaných pacientov s infekčnými ochoreniami, pacientov ambulantne vyšetrených a ošetrovaných;
- Klinikou biochémie s.r.o, oddelením klinickej mikrobiológie Martin;
- Oddelením mikrobiológie a NRC - RÚVZ Banská Bystrica;
- vedením ZŠ a SŠ v čase zvýšeného výskytu chrípky a chrípke podobných ochorení (denné hlásenie z jednotlivých škôl v okrese Martin a Turčianske Teplice v spolupráci s oddelením hygieny detí a mládeže);
- Neurologickou klinikou, Klinikou detí a dorastu, Klinikou anesteziológie a intenzívnej medicíny UNM a Klinikou infektológie a cestovnej medicíny – pri surveillancie akútnych chabých paréz;
- odborné usmerňovanie a spolupráca odborných lekárov a lekárov primárneho kontaktu pre deti a pre dospelých pri epidemiologickom vyšetrení ochorenia Covid-19.

Iné aktivity:

- konzultácie k povinnému, odporúčanému a individuálnemu očkovaníu (celkový počet 186);
- informácie o aktuálnej epidemiologickej situácii chrípky a chrípke podobných ochorení v regióne Turiec.

6.3 Informačný systém prenosných ochorení

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- plynulú a aktívnu prácu v programe EPIS;
- jeho využívanie pre sporadické prípady prenosných ochorení, ako aj pre epidemické výskyty a pandemický výskyt ochorenia Covid-19;
- v programe EPIS sa plne využíval systém rýchleho varovania, najmä v súvislosti s vysokým výskytom ochorenia Covid-19, akútnych respiračných ochorení a chrípky;
- kontrola údajov zadaných do databázy EPIS;
- od 01.01.2022 do 31.12.2022 – bolo hlásených a zaznamenaných do EPISu celkovo 24 689 prípadov prenosných ochorení, z toho za okres Martin 22 111 a za okres Turčianske Teplice 2 578 prípadov.

6.4 Nozokomiálne nákazy

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- manažment a koordinovaný postup pri sledovaní a riešení závažných nozokomiálnych nákaz v UNM v spolupráci so zodpovednými pracovníkmi príslušných oddelení a oddelením nemocničnej hygieny;
- kvalitnú surveillancie nozokomiálnych nákaz;

- pravidelné kontroly HER a BOT v rámci zdravotníckych zariadení (UNM, neštátne zdravotnícke zariadenia);
- za obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022 bolo v EPISe evidovaných celkom 521 prípadov NN hlásených z UNM (428x) a Psychiatrickej liečebne Sučany (93x).

6.5 Mimoriadne epidemiologické situácie

Pracovníci oddelenia epidemiológie boli pravidelne informovaní o aktuálnej epidemiologickej situácii prostredníctvom hlásení z ECDC a ÚVZ SR. Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii a prípadných opatreniach pri výskyte ochorení boli zasielané lekárom primárneho kontaktu a UNM.

Pracovníci oddelenia epidemiológie pravidelne informovali o priebehu epidémie chrípky a chrípke podobných respiračných ochorení zdravotníckych pracovníkov a členov Protiepidemickej komisie RÚVZ Martin, ako aj ďalších zainteresovaných.

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- sledovanie, hlásenie a protipandemické opatrenia pri výskyte ochorenia Covid-19;
- sledovanie a hlásenie SARI do systému rýchleho varovania EPIS;
- sledovanie ARO a chrípky;
- zabezpečenie epidemických výskytov alimentárnych nákaz;
- informovanosť lekárov a UNM o výskyte, šírení a protiepidemických opatreniach pri vysokovirulentných respiračných nákazách, SARI, opičích kiahňach, hepatitídach neznámej etiológie u detí, západonílskej horúčke a pod.

Údaje o aktuálnej epidemiologickej situácii boli pravidelne zasielané lekárom primárneho kontaktu, UNM a príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe.

6.6 Environmentálna surveillance poliomyelitídy a sledovanie VDPV

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie zabezpečili:

- odber vzoriek odpadových vôd na sledovanie cirkulácie divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy podľa pokynov hlavného hygienika;
- výsledky v roku 2022:
 - negatívne na záchyt divých a vakcinálnych kmeňov poliomyelitídy - počet odobratých vzoriek odpadových vôd – 6x;
- surveillance akútnych chabých paréz: 365x negatívne hlásenie z UNM;
 - aktívne na surveillance spolupracujú tieto pracoviská UNM: Klinika detí a dorastu, Neurologická klinika, Klinika infektológie a cestovnej medicíny, Klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny, Klinika detskej anestéziológie a intenzívnej medicíny;
 - Od októbra 2013 vzhľadom na záchyt divokých kmeňov poliovírusov v Izraeli, Sýrii a na Ukrajine bola posilnená surveillance ACHO. Súčasne sa zvýšená pozornosť venuje z hľadiska poliomyelitídy migrantom a azyllantom.

6.7 Prevencia HIV/AIDS

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine, oddelenie epidemiológie v súvislosti s plnením úloh vyplývajúcich z Národného programu prevencie HIV/AIDS

vykonalo v okrese Martin a Turčianske Teplice v sledovanom období nasledovné činnosti zameraná na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie:

- zabezpečenie dostupného, dobrovoľného, bezplatného a anonymného poradenstva a testovanie HIV;
- v rámci poskytovania individuálneho poradenstva odbornými pracovníkmi oddelenia epidemiológie (17 telefonických konzultácií, 2 osobné konzultácie);
- zvyšovanie úrovne informovanosti osôb v rámci epidemiologického vyšetrenia v ohnisku nákazy (5 osobných konzultácií);
- anonymný odber krvi na HIV v sledovanom období nebol realizovaný.

Podpory akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť prostredníctvom webovej stránky.

6.8 Poradňa očkovania

Na RÚVZ Martin je zriadená Poradňa očkovania, v ktorej sú poskytované informácie o priebehu ochorení preventabilných očkovaním, očkovaní, indikáciách a kontraindikáciách očkovania, zložení vakcín či nežiaducich reakciách. Poradenstvo sa poskytuje osobne alebo telefonicky. V sledovanom období bolo poskytnutých 186 konzultácií týkajúcich sa očkovania.

Pracovníci oddelenia epidemiológie poskytujú:

- poradenstvo pre rodičov, dospelých a cestujúcich do zahraničia;
- konzultácie v oblasti pravidelného povinného očkovania detí a dospelých, v oblasti odporúčaného očkovania detí a dospelých, o možnostiach očkovania z hľadiska osobného alebo profesionálneho rizika.

6.9 Optimalizácia verejnej správy v oblasti epidemiológie

Pri zabezpečovaní programu optimalizácie procesov výkonov verejnej správy vo verejnom zdravotníctve v oblasti epidemiológie sa postupovalo na základe vypracovanej anotáciu a stanovených etáp. Pracovníci epidemiológie RÚVZ so sídlom v Martine, ako jedného z riešiteľských pracovísk, boli o jednotlivých postupoch informovaní prostredníctvom ÚVZ SR a informácií zverejňovaných v programe EPIS.

V rámci tohto programu odborní pracovníci odd. epidemiológie:

- pripomienkovali aktualizácie v informačnom systéme EPIS;
- poskytovali mesačne aktuálne informácie týkajúce sa výskytu infekčných ochorení v okresoch Martin a Turčianske Teplice do skúšobnej verzie jednotnej webovej stránky ÚVZ SR a regionálnych úradov;
- poskytovali týždenné aktuálne informácie týkajúce sa výskytu akútnych respiračných ochorení a chrípke podobných ochorení v okresoch Martin a Turčianske Teplice do skúšobnej verzie jednotnej webovej stránky ÚVZ SR a regionálnych úradov.

9. PODPORA ZDRAVIA

9.1 Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine v roku 2022 realizoval prieskum „Zdravotné uvedomenie a správanie sa obyvateľov SR“ v mesiacoch júl – október 2022. Dotazníkový prieskum sa vykonal u 104 respondentov a údaje boli vložené do databázy.

Cieľom prieskumu je zistiť atribúty zdravotného uvedomenia a správania sa občanov. Zber údajov prebiehal v mesiacoch júl, august. V mesiacoch september, október boli údaje z dotazníkov vložené do databázy. Dotazník je určený pre 3 vekové kategórie – od 15-24 rokov, od 25 – 64 rokov a nad 65 rokov. Prieskum je anonymný a pozostáva z 90 otázok so zameraním na stravovacie návyky, fyzickú aktivitu, používanie legálnych a nelegálnych drog, mentálne a fyzické zdravie a na starostlivosť o zdravie a prevenciu.

9.2 Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR

Prieskum zdravotnej gramotnosti obyvateľov SR sa v roku 2022 nerealizoval.

9.3 Národný akčný plán v prevencii obezity na roky 2015 - 2025

9.3.1 Vyzvi srdce k pohybu: Celonárodná medzinárodne koordinovaná kampaň na zvýšenie pohybovej aktivity dospeljej populácie

Kampaň sa v roku 2022 nerealizovala.

9.4 Podpora zdravia znevýhodnených komunit

Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 181/2021 dňa 7. apríla 2021 Stratégiu rovnosti, inklúzie a participácie Rómov do roku 2030 (ďalej iba „Stratégia 2030“). Tento rámcový strategický dokument je záväzkom vlády Slovenskej republiky (SR), ktorý na úrovni priorit definuje smerovanie verejných politík za účelom dosiahnutia viditeľnej zmeny v oblasti rovnosti a začleňovania Rómov. Pravidelné európske aj vnútroštátne hodnotenia naďalej konštatujú, že štyri prioritné oblasti – zamestnanosť, vzdelávanie, zdravie a bývanie, sú pre naplnenie cieľov naďalej kľúčové. Osobitný dôraz sa kladie na nediskrimináciu a zintenzívnenie intervencií v boji s protirómskym rasizmom.

Stratégia 2030 vznikla na základe požiadavky na koncepčný materiál, ktorý zohľadňuje vývoj situácie a skúsenosti z predošlých ôsmich rokov od schválenia Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 a príslušných akčných plánov. Vznikla tiež z podnetu spoločného snaženia členských štátov Európskej únie. Stratégia 2030 je vzhľadom na svoj prierezový charakter strešným dokumentom pri tvorbe a implementácii plánovaných strategických dokumentov zodpovedných rezortov v príslušných oblastiach, taktiež poskytujúce previazanosť s existujúcimi materiálmi.

Svojím obsahom prispieva k naplneniu zámerov vlády vo vzťahu k zlepšeniu postavenia a situácie Rómov, uvedených v Programovom vyhlásení vlády Slovenskej republiky na obdobie rokov 2020 – 2024, a taktiež reflektuje ciele Vízie a stratégie rozvoja Slovenska do roku 2030. Celoštátna stratégia predstavuje súbor východísk a cieľov, ktoré smerujú k zastaveniu

segregácie rómskych komunit, výraznému pozitívnemu obratu v sociálnom začleňovaní Rómov, nediskriminácii, k zmene postojov a zlepšeniu spolužitia.

V rámci schváleného Akčného plánu Stratégie rovnosti, inklúzie a participácie Rómov, v prioritě Zdravie a plnenia úlohy č. 2.1.2. sme realizovali zdravotno – výchovnú intervenciu v rómskej osade Bambusky. Projekt sa realizoval v spolupráci s mestom Martin, odborom sociálnej starostlivosti a oddelením epidemiológie RÚVZ so sídlom v Martine a bol rozdelený do 3 častí. Prvá časť „Dentálna hygiena“ sa venovala deťom vo veku 4 – 12 rokov. V rámci tejto časti sme sa venovali nácviku správneho umývania chrupu a edukácii v oblasti správnej výživy a následkom nedostatočnej starostlivosti o chrup. V druhej časti sme edukovali deti v oblasti správneho postupu pri umývaní rúk. Deťom sme názorne ukázali, ako si správne umývať ruky a následne si kvalitu umývania mohli skontrolovať pod špeciálnou UV lampou, ktorá ukázala nedostatky umývania rúk. Tretia časť projektu sa venovala dospelaj populácii v propagovaní zdravého životného štýlu, a to v súvislosti s rozvojom srdcovo- cievných a nádorových ochorení. Dospelým bola poskytnutá možnosť vyšetriť si celkový cholesterol v kapilárnej krvi, zmerať krvný tlak a percento podkožného tuku. Túto možnosť využilo 10 klientov. Projektu sa zúčastnili celkovo 50 detí a 10 dospelých.

Každé dieťa, ktoré sa zúčastnilo projektu dostalo motivačný balíček zdravých potravín, ktorý zabezpečil Sociálny odbor mesta Martin.

9.5 Stratégia rozvoja poradenských centier ochrany a podpory zdravia

Za obdobie od 01.01.2022 do 31.12.2022 sme uskutočnili 8 výjazdov. Vyšetrených klientov bolo 169 klientov. Každému klientovi sme zmerali krvný tlak, vyšetřili hodnotu celkového cholesterolu v krvi, príp. hladinu glukózy v kapilárnej krvi a poskytli poradenstvo v oblasti zdravého životného štýlu.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou v Martine sme v priebehu v roka 2022 zabezpečili výuku 9 absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine.

V roku 2022 sme vytvorili propagačné materiály na aktuálne témy: Pohyb a zdravie, Soláriá a zdravie, Slnko dobrý sluha, ale zlý pán, Kúpanie, Dovolenka bez problémov, Svetový deň prvej pomoci, Svetový deň srdca, Prevencia šírenia nákaz – hygiena rúk, Pod e-papučou, AIDS, Vianoce 2023, Na zdravie je koľko?. Materiály boli uverejnené k aktuálnym svetovým dňom zdravia v priestoroch RÚVZ so sídlom v Martine, v priestoroch Mestského úradu Martin a umiestnené na webových stránkach regionálneho úradu verejného zdravotníctva.

9.6 Národný akčný plán pre problémy s alkoholom

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v priebehu roka 2022 11 prednášok „Alkohol a mladiství“ a „Alkohol a ženy“. Jedna intervencia spočívala v dvojhodinovej prednáške, premietnutí videofilmu a besede. Prednášok sa zúčastnilo 423 študentov gymnázií a stredných škôl.

9.7 Národný program podpory zdravia pre roky 2021 – 2030

V roku 2022 sme realizovali projekt „Stomatohygiena“ v 8 materských školách. Projektu sa zúčastnilo 453 detí.

Cieľovou skupinou intervenčno - zdravotno - výchovného pôsobenia je veková kategória 4 – 6 ročných / MŠ/ a 1. –2. ročník ZŠ a je zamerané na:

- správnu výživu v prevencii stomatologických ochorení
- negatívne následky neošetreného chrupu na zdravie
- demonštráciu používania správnych pomôcok pri stomatohygiene
- vysvetlenie a demonštráciu správnej techniky čistenia zubu
- vysvetlenie dôležitosti čistenia zubov, zafixovanie návyku na pravidelnosť čistenia chrupu
- vysvetlenie dôležitosti preventívnych prehliadok a včasného ošetrenia zubného kazu

RÚVZ so sídlom v Martine realizuje regionálny projekt „Vieme si správne umývať ruky?“ Projekt je zameraný na cieľovú skupinu detí predškolského veku a 1. a 2. ročníka základných škôl. Intervenčné zdravotno-výchovné pôsobenie pre deti je zamerané na negatívne následky šírenia nákaz „špinavých rúk“ vysvetlenie a demonštráciu správnej techniky umývania rúk. Na záver sa realizuje krátky test vo forme skladačky na kontrolu zapamätania si správneho postupu pri umývaní rúk /. Projektu sa v roku 2022 zúčastnilo 133 detí.

Počas roka 2022 sme realizovali regionálny projekt „Správna výživa“ a „Ovocie, zelenina a vitamíny“. Úlohou projektov je priblížiť deťom, čo je zdravé stravovanie, jeho zásady, z akých zložiek pozostáva naša strava a aký dôležitý je správny pitný režim. Deťom sa priblížila problematika vitamínov a minerálnych látok, kde ich môžeme nájsť a aký je ich význam v našom tele. Do projektov sa zapojilo 527 detí.

V rámci „Úcty mesiaca k starším“ boli v roku 2022 realizované 4 „Tréningy pamäti“ pre seniorov v spolupráci s Centrom pomoci Ligy proti rakovine a Turčianskou knižnicou. Tréningu sa zúčastnilo 40 seniorov. Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine zorganizoval v spolupráci s Turčianskou knižnicou 2 prednášky na témy: „Zdravé starnutie“ a „Alzheimerova choroba“. Prednášok sa zúčastnilo 40 seniorov.

„Liga proti rakovine“ spolupráca s Centrom pomoci ligy proti rakovine

RÚVZ so sídlom v Martine v spolupráci s Centrom pomoci ligy proti rakovine, ktoré pôsobí v okrese Martin poskytuje klientom podľa dohody vyšetrenie rizikových faktorov srdcovo – cievnych ochorení a odborné poradenstvo v oblasti zdravej životosprávy, príp. spolupracujeme na rôznych projektoch a kampaniach.

V rámci spolupráce medzi RÚVZ Martin a Jesseniovou lekárskou fakultou Martin sme v priebehu v roku 2022 zabezpečili výuku absolventov odboru verejného zdravotníctva JLF UK v Martine a odbornú prax lekárov rezidentského programu. Súčasťou výuky boli aj preventívne vyšetrenia v poradni zdravia, ktoré pozostávali z merania TK, zisťovania percenta podkožného tuku, BMI, odberu kapilárnej krvi, z ktorej sa vyšetrovali: glukóza, celkový cholesterol, TG, HDL cholesterol. 9 absolventov bolo oboznámených s prácou v poradni zdravia a VkJ.

Národný onkologický program

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v rámci plnenia úloh Národného onkologického programu 12 prednášok na témy prevencie rakoviny prsníka, prevencia rakoviny kolorekta a prevencia rakoviny semenníkov. Súčasťou prednášok bol aj nácvik samovyšetrenia prsníkov a semenníkov na maketách, ktoré sme mali k dispozícii. Besied sa zúčastnilo 97 detí a 51 dospelých. 7 besied bolo realizovaných v spolupráci

s Centrom pomoci Ligy proti rakovine Martin v rámci celoslovenskej kampane „Kontroluj sa“.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia bola zriadená na základe zákona č. 89/2016 o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, usmernená v § 8 ods.) 1, písm. b.. Je realizovaná všetkými regionálnymi úradmi verejného zdravotníctva SR. Je štandardnou metódou v rámci podpory nefajčenia, efektívnou intervenciou umožňujúcou prvý kontakt fajčiara s odborníkom. Umožňuje nárast pravdepodobnosti úspešného ukončenia fajčiarskeho návyku.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia je realizovaná prostredníctvom telefonického poradenstva. Linka je reaktívna, poskytujúca odpovede a rozhovory s volajúcimi bez aktívneho vstupu a monitorovania postupu odvykania od fajčenia. Linka poskytuje poradenstvo na telefónnom čísle 0908 222 722 každý pracovný deň v čase od 8.00 – 15.00 hod.. Počas rozhovoru je úlohou operátora získať informácie o klientovi tzv. minimal data set, ide o súbor základných minimálnych otázok, pomocou ktorých operátor získa prehľad o klientovej závislosti.

Telefonické poradenstvo je štandardnou službou v rámci poskytovania poradenstva v odvykaní od fajčenia. Je efektívnou intervenciou umožňujúcou prvý kontakt fajčiara s odborníkom a úspešné ukončenie fajčiarskeho návyku. Cieľovou skupinou sú motivovaní fajčiari, ktorí nedokážu abstinovať bez cudzej pomoci. Prostredníctvom Linky poskytujeme interaktívnu pomoc pri odvykaní od fajčenia, zvyšujeme motiváciu pre ukončenie fajčiarskeho návyku, zlepšujeme informovanosť o spôsoboch a možnostiach odvykania od fajčenia, zlepšujeme informovanosť o dostupných voľnopredajných farmakologických preparátoch, informujeme o účinkoch tabaku na ľudský organizmus a pomoci pri prekonávaní abstinenčných príznakov a ťažkostí. Dôležitá v celom procese je motivácia klienta, ktorá zahŕňa hlavne zdravotné, estetické a ekonomické dôvody. Po získaní informácií z minimal data setu sa vyhodnotí stupeň závislosti, prípadné prekážky a komplikácie, ktoré sa môžu vyskytnúť v procese odvykania. Ďalšou fázou poradenstva je plánovanie a stanovenie krátkodobých cieľov u klienta, výber formy odvykania a plánovanie zmeny životného štýlu. Pri procese odvykania, jeho realizácie a vyhodnotenia úspešnosti už nie je možné s klientom pracovať, keďže nie je možná spätná väzba na klienta. Tá by bola možná pri proaktívnej forme linky, ktorú však zatiaľ nie je možné realizovať. Pri takomto type poradenstva je dôležité dodržiavať zásady telefonického komunikácie. Pri zvonení nie je vhodné hneď zdvihnúť telefón, ale počkať približne dve zvonenia. Predstavíme sa, počkáme a necháme klienta, aby sa sám rozhovril. V rozhovore klienta usmerňujeme tak, aby sme získali odpovede na otázky minimal data setu a smerujeme rozhovor na oblasti najčastejších problémov. Počas celého rozhovoru operátor udržuje a zvyšuje motiváciu klienta. Na záver klientovi poďakujeme, poprajeme úspešné odvykanie. Na začiatku celého tohoto procesu musíme zistiť u klienta, v akom štádiu motivácie sa nachádza. Ak o zmenu nestojí, vyvoláme v klientovi pochybnosti, umožníme mu spoznať riziká. Ak je v štádiu rozhodovania, pomôžeme mu rozhodnúť sa, posilňujeme jeho sebadôveru. V štádiu rozhodnutia je potrebné vybrať najvhodnejšiu alternatívu pre klienta. Nie vždy prebieha verbálna komunikácia efektívne, ale môže byť narušená vývinom, vekom, anatomickou poruchou, kultúrnymi rozdielmi, zdravotným stavom, psychickým stavom prípadne medikamentóznou liečbou.

Linka pomoci na odvykanie od fajčenia je v prevádzke od mája 2016, za tento rok disponujeme údajmi, ktoré je možné využiť ako možnosť ďalšieho postupu a smerovania tejto formy pomoci v oblasti intervencie nefajčenia.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval “Telefonické poradenstvo odvykania od fajčenia” v čase od 21. januára do . februára 2022. Počas tohoto obdobia sa uskutočnilo 26 hovorov.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Martine realizoval v roku 2022 4 prednášky na tému Prevencia fajčenia, ktorých sa zúčastnilo 103 žiakov základných škôl.

Poradňu na odvykanie od fajčenia navštívil v roku 2022 1 klient.